

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901.   Första Kammaren.   N:o 24.

Lördagen den 20 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11. f. m.

Justerades protokollen för den 13 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 56, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 57, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan; och

n:o 59, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor; äfvensom

tredje särskilda utskottets memorial, n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af de i utskottets utlåtande n:o 1 intagna förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 2 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 40 och 41.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 17 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående in-
dragning till statsverket af den från den så kallade bergsfrälse-
jorden i Kopparbergs län utgående tågtekarlsrântan.

n:o 53, i anledning af väckt motion angående inlösen af krono-
tionde, som innehafves under enskild eganderätt, och

n:o 54, i anledning af väckt motion angående beviljande af
anslag till lånefond till inrättande af tidsenliga fattiggårdar,
biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Ang. bygg-
nadsskyldig-
heten beträf-
fande en del
af Långebro
invid Kristi-
anstad.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 17 och 19 i denna månad
bordlagda utlåtande n:o 55, i anledning af väckt motion angående
statens öfvertagande af byggnads- och underhållsskyldigheten af
den del af Långebro, som icke är belägen inom Gårds härad m. m.

Grefve De la Gardie: Herr grefve och talman! Mine herrar!
Då jag sedan åtskilliga år har äran att vara ordförande i det så
kallade Långebrobolagets direktion och i denna egenskap äfven-
ledes underskrifvit direktionens underdåniga framställning af den
30 september 1891, hvilken framställning af utskottet åberopats
såsom skäl för afslag å motionen, må det vara mig tillåtet att här
yttra några ord i föreliggande fråga.

Såsom motionären visat, var det år 1622, då Skåne ännu var
danskt och regerades af en enväldig konung, som ifrågavarande
sju härad fingo sig ålagdt att bygga och underhålla en invid staden
Kristianstad belägen bro, kallad Långebro; och såsom skäl för
detta åläggande anfördes då, att Skånes befolkning hade ett så
godt skydd och stöd af Kristianstads fästning äfvensom att den
i staden idkade handelsrörelse skulle vara till så stor fördel för
landskapets inbyggare. Att dessa skäl icke mera ega giltighet
nu, sedan fästningen raserats och sju jernvägar uppehålla förbin-
delsen mellan staden och det öfriga landet, behöfver jag icke på-
peka.

Då denna bro först uppfördes, byggdes den helt och hållet af
trä; och virket härtill tillsläpptes till största delen från kronans
skogar, likasom sedermera, då större reparationer och ombyggnader
förekomm, kronan tillsläppte såväl material som krigsmanskap
att biträda vid arbetet. Måhända är detta orsaken till att några
klagomål ej hos myndigheterna anfördes af de sju häradens be-
folkning öfver det onus, hvarmed de sålunda blifvit betungade,
förrän år 1853, då den gamla träbron befans i sådant skick, att
den var lifsfarlig och måste raseras. Chefen i södra väg- och
vattenbyggnadsdistriktet föreslog då att i stället uppföra en all-
deles ny bro af sten och jern för en kostnad af 225,000 kronor.
Då väcktes talan dels om åläggande för staden att deltaga i denna
kostnad, dels ock af flere bland de byggnadsskyldiga häradena om
att varda helt och hållet befriade från denna skyldighet. Härpå
svarade Kongl. Maj:t genom nådig resolution af den 10 augusti

1858, att allt skulle förblifva vid det gamla och häraden sålunda fortfarande vara skyldiga att ensamma bygga och underhålla Långebro. Ett statsbidrag af 50,000 kronor beviljades visserligen; men då arbetet sedan utfördes, visade det sig, att arbetet, som leddes af samme statens tjänsteman, hvilken uppgjort kostnadsförslaget, droge en kostnad, som med mera än 80,000 kronor öfverstege den, som beräknats i kostnadsförslaget, ehuru detta blifvit af vederbörande myndigheter granskadt och godkändt. Derigenom fingo de byggnadsskyldige häraden en ökad skuld af öfver 30,000 kronor, så att hela den summa, de hade att amortera och förränta, uppgick till 255,000 kronor. Detta är sannerligen en ganska afsevärd tillökning i beskattning, i synnerhet som de uttaxerade medlemmen här skulle användas för ett byggnadsföretag, af hvilket de flesta bland dessa härad icke hade den allra ringaste nytta. Också ha sedan vid åtskilliga riksdagar motioner framkommit med förslag om statens mellankomst för beredande af någon lindring i denna orättvisa börda, men på grund af bristande utredning af frågan hafva de aldrig ledt till något resultat.

Enligt de byggnadsskyldiges uppdrag ingick så direktionen till Kongl. Maj:t med den förut nämnda underdåniga framställningen, deri direktionen, sedan den sökt åstadkomma en så fullständig utredning, som möjligt var med ledning af de till dess förfogande ställda handlingar, i underdånighet anhöll, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta kongl. proposition om beviljande åt Långebro-bolaget dels af ett årligt anslag å 1,800 kronor till brons framtida underhåll och dels af ett anslag en gång för alla å 40,000 kronor till afbetalning af den skuld, hvori bolaget häftade.

Sedan direktionen inkommit med denna underdåniga framställning, hafva emellertid åtskilliga viktiga förändringar inträffat i frågans läge. Så har till exempel Gärds härad blifvit ålagdt att ensamt öfvertaga underhållet af den del af bron, som ligger inom häradet; och å bolagets skuld hafva verkstälts så stora afbetalningar, att, enligt hvad jag har mig bekant, redan den loppet af innevarande år tillräckliga medel för inlösen af hela det återstående obligationslånet skola finnas till bolagets förfogande utan att statens hjälp behöft anlitas. Alltså är icke vidare fråga om något anslag en gång för alla, och frågan om underhållsanslag är inskränkt att afse den mindre del af bron, som ligger inom staden Kristianstads område. Då nu staden till följd af sina gamla privilegier och särskildt till följd af Kongl. Maj:ts resolution den 10 augusti 1858 icke lär kunna åläggas att bestrida denna kostnad, finner jag för min del det icke vara någon obillig begäran af motionären, att staten skulle härvidlag träda emellan för att från dessa härad aflyfta en börda, som enligt nuvarande åsigt icke är förenlig med en rättvis beskattning. Då jag hyser denna mening, skulle jag helst hafva sett, att motionen blifvit mera välvilligt mottagen af utskottet eller att utskottet åtminstone i motiveringen för sitt afstyrkande uttalat sympati för den principfråga, det här

Ang. byggnadsskyldigheten beträffande en del af Långebro invid Kristianstad.
(Forts.)

Ang. bygg-
nadskyldig-
heten beträff-
ande en del
af Långebro
invid Kristi-
anstad.

gäller; men jag vill dock icke framställa något yrkande, utan in-
skränker mig till att uttala den förhoppning, att, då frågan nästa
gång kommer under Riksdagens pröfning, Riksdagen icke måtte un-
dandra sig att lemna sin medverkan till afskaffande af det nu
rådande missförhållandet.

(Forts).

Herr Dickson: Herr grefve och talman! Mine herrar! Jag
är i hufvudsak förekommen af den föregående ärade talaren, men
då här ännu finnes en eller annan omständighet att framhålla,
skall jag begagna mig af ordet.

Motionären har uppgifvit, att bland de härad, hvilka fingo sig
af Kristian IV ålagd byggnads- och underhållsskyldigheten i af-
seende å Långebro, icke fans Färs härad; det är ej riktigt, Färs
härad nämnes äfven i de ifrågavarande handlingarne. Dessa upp-
togo derjemte Listers härad i Blekinge, men sedan har vid något
tillfälle sistnämnda härad blifvit befriadt från skyldigheten, så
att nu Villands, Gårds, Albo, Vestra Göinge och Östra Göinge
härad i Kristianstads län samt Färs och Frosta härad i Malmöhus
län bära denna tunga.

Såsom här framhållits, angåfvos orsakerna till denna tungas
påläggande vara de fördelar, som bereddels dels af Kristianstads
fästning och dels af den i staden idkade köpenskap. Att Kristian-
stad numera upphört att vara fästning, veta vi alla; och dermed
är det skälet bortfallet. Och hvad angår det andra skälet, köpen-
skapen i Kristianstad, läser detta icke ha någon betydelse åtmin-
stone för de två häraden i Malmöhus län. Färs härad ligger om-
kring 1½ mil från Ystad, Frosta härad en mil från Lund, medan
det deremot är tre eller fyra mils afstånd från dessa härad till
Kristianstad. Att nu dessa härad skola underhålla en bro, som
ligger i Kristianstad, är lika obilligt, som om invånarne i Upsala
län och Södermanlands län skulle underhålla Norrbro. Jag hoppas
herrarne fatta obilligheten häraf och att det kännas som en obil-
lighet för dem. Jag vill icke påstå, att, sedan lånet för brons om-
byggnad betalats, denna tunga är så stor, men man har alltid
känslan af, att det är en orättvisa, en ojemhet, som måste undan-
rödjas. Herrarne ha nyss beslutat, att tågtekarräntan skall af-
lösas och en annan liknande ränta, vedhyggsteräntan, läser snart
komma att afskrifvas; herrarne äro med om inlösen af kronotonde,
som innehafves under enskild eganderätt — allt detta för att,
sedan grundskatterna afskrifvits, utjemna de öfriga oregelbunden-
heter i beskattningen, som finnas. Men ifrågavarande brobyggnads-
skyldighet är väl en synnerligen stor oegentlighet; och det är
förvånande, att statsutskottet icke haft mera öppet öga för be-
fogenheten af denna framställning.

Då ärendet var före hos Riksdagen år 1893, yttrade stats-
utskottet, att »det borde ankomma på de brobyggnadsskyldige sjelfva
att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom frågan om den framtida
byggnads- och underhållsskyldighetens ordnande i öfverensstäm-
melse med den nya väglagens föreskrifter kunde blifva i veder-

börlig ordning pröfvad och afgjord». Denna hänvisning ha invånarna i dessa härad ställt sig till efterrättelse och begärt att blifva befriade från underhållet af Långebro. Länsstyrelserna funno då, att å den del af bron, som låge inom Gärds härad, vore väglagen tillämplig, och befriade därför de sex andra häraden från underhåll af denna brodel, hvars underhåll tillhörde Gärds härad. Men väglagen gälde deremot icke det stycke, som låg inom staden; och följaktligen ansågo länsstyrelserna sig icke kunna befria de sju häraden från underhåll af denna del af bron. Häröfver klagade de brobyggnadsskyldige hos kammarkollegium, som ansåg så förändrade förhållanden hafva inträdt, att en ändring borde kunna ske, och återförvisade ärendet. Häröfver klagade staden Kristianstad hos Kongl. Maj:t. Kongl. Maj:t inhemtade justitiekanslersemetets yttrande; och deri anfördes hufvudsakligen, att den frihet, som staden Kristianstad åtnjöte från skyldigheten att i öfverensstämmelse med allmän lags föreskrifter deltaga i byggnad och underhåll af den del af Långebro, som ligger inom staden, grundades på stadens privilegier, som icke borde rubbas. Med åberopande af detta yttrande återförvisade Kongl. Maj:t målet till kammarkollegium. I följd deraf blef naturligtvis länsstyrelsernas utslag fastställt af kammarkollegium, och när så frågan åter drogs under Kongl. Maj:t, fastställdes der kammarkollegii utslag.

De brobyggnadsskyldige hafva således gjort hvad de kunnat för att söka få den nya väglagen här tillämpad; de hafva vunnit i afseende å den del af bron, som ligger inom Gärds härad, men staden Kristianstads privilegier hafva lagt hinder i vägen för deras befriande från underhållet af den del af bron, som ligger inom staden.

Huru skall frågan nu ordnas? Herrarne äro väl alla med mig ense om, att detta är en oegentlighet, som bör afhjelpas i likhet med många andra kvarlevor af gamla orättvisor. Nu tror jag visserligen, att lämpligast hade varit, om de brobyggnadsskyldige vändt sig direkt till Kongl. Maj:t, som utredt frågan och framlagt den för Riksdagen; men då de nu i stället gått till Riksdagen, borde väl äfven denna ha öppet öra för deras framställning. Den omständigheten, att direktionens framställning af år 1891 ännu är oafgjord, tyckes mig icke hafva bort utgöra något hinder, ty då begärdes dels ett årligt anslag och dels ett belopp en gång för alla för att betala brokassans skuld. I denna senare del kan framställningen nu anses förfallen, enär, som den förre ärade tälaren upplyst, broskulden numera kan anses betalad; och det är icke heller om ett årsanslag, som här gjorts framställning — det är om *rättvisa*, som dessa häradens invånare gjort framställning, en rättvisa, som borde tillkomma dem.

Jag skulle för min del gerna ha velat framställa förslag om en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet, men da jag hört, att man inom Andra Kammaren icke ämnar göra något dylikt yrkande, måste jag inskränka mig till att instämma i den förre ärade tälarens uttalande.

Ang. byggnadsskyldigheten beträffande en del af Långebro invid Kristianstad.

(Forts.)

Ang. byggnadsskyldigheten beträffande en del af Långebro invid Kristianstad.
(Forts.)

Herr Tornerhjelm: Herr grefve och talman! Mine herrar! Här har uttalats ett beklagande af, att statsutskottet icke funnit sig kunna föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga; och jag kan icke neka till, att jag sjelf gerna skulle hafva varit med om ett dylikt förslag. Men då det är ett ganska kinkigt juridiskt spörsmål att utreda naturen af det onus, som här är i fråga, och då därför torde krävas en undersökning, som endast Kongl. Maj:t efter vederbörande embetsverks hörande kan prestera, har utskottet ansett sig icke kunna vare sig direkt föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet eller göra något uttalande till förmån för motionärens framställning, så mycket hellre som frågan ju redan är hänskjuten till Kongl. Maj:ts pröfning med begäran om dess framläggande för Riksdagen. Det måste då synas lämpligare, att utskottet och Riksdagen vänta med att uttala sig i saken, till dess frågan af Kongl. Maj:t öfverlemnas till Riksdagen med den utredning, som för frågans bedömande är erforderlig.

Samma skäl, som salunda varit bestämmande för utskottet att stanna vid det uttalande, som i betänkandet gjorts, hafva äfven förmått mig att biträda detta utskottets beslut. Jag kan emellertid icke neka till, att jag i allo delar den af de båda föregående talarne uttalade åsigt, att här föreligger en orättvisa, i synnerhet sedan den nya väglagen trädt i kraft, och att det hela fått karakteren af ett onus, fullt jemförligt med andra gamla, på mantalet hvilande onera, som Riksdagen småningom afskrifvit, sasom grundskatter, kronotionde, kyrkotionde i Skåne och Halland och nu slutligen tågtekarsröntan, allt onera, som ursprungligen ålagts in natura, men hvilka sedermera antingen aflösts eller afskrifvits. Jag skulle särskildt vilja göra en jemförelse med denna tågtekarsränta, hvarom här i dag varit fråga; den är en dagsverksskyldighet, som sedan förvandlats i penningar, skänkt till en kyrka. Nu har staten trädt emellan och aflöst denna ränta. Det åliggande, som här är i fråga och som innebär ett åläggande till förmån för en viss stad, är af alldeles samma natur. Jag är därför fullt på det klara med att rättvisan kräver, att detta onus aflöftes på något sätt från dessa härad, i synnerhet sedan väghällningen gått fram öfver dessa härad och de således fått åtaga sig all den väghällningstunga, som lagen stadgar, utan åtnjutande af någon särskild lättnad.

För att afgöra, huru det skall gå till att fritaga dessa härad från brobyggnadsskyldigheten, kräves emellertid en utredning af Kongl. Maj:t. Man kan der vid lag tänka sig två vägar. I fråga om kyrkotionden och andra dylika onera har i allmänhet förfarits så, att den ifrågavarande skatten afskrifvits och medel till fyllande af det ändamål, för hvilket skatten användts, ha i stället uttagits af dem, som af skatten haft fördel. I de fall, då skatten gått till statsändamål, har staten fått träda emellan; i de fall åter, då skatten utgått till förmån för enskilda korporationer eller kommuner, hafva dessa fått träda emellan. I fråga exempelvis

om kyrkotionden öfvertog staten den del, som gick till ett statsändamål, Lunds universitet; det öfriga fingo kommunerna fylla.

Det är då frågan, om denna bro skall betecknas som ett statsändamål eller ett kommunalt ändamål. Att den från början tillkommit för ett statsändamål, såsom en hufvudkommunikation till Ästningen, är alldeles klart. På denna grund har Kristianstads stad också genom kongl. privilegium fritagits från ansvar för bron. Förutsättningen därför var emellertid, att i staden funnes fästning med de band, som deraf följde för stadens invånare. Nu är emellertid denna förutsättning borta. Det skulle då ligga närmast till hands att ålägga staden brobyggnadsskyldigheten; men, säger man, stadens privilegier hindra det. Det kan ju också hända, att Kongl. Maj:t anser sig icke kunna i administrativ väg annat än respektera dessa privilegier; men intet som helst hinder torde möta, för att Kongl. Maj:t och Riksdagen i lagstiftningsväg upphäfa dessa privilegier, lika väl som man upphäfde de skånska säteriernas privilegier i afseende å väghållningen. Jag anser således, att man kan ålägga staden Kristianstad att underhålla den del af bron, som ligger inom stadens område. Men äfven om man icke anser sig kunna göra detta, finnes alltid en annan utväg kvar, nemligen att helt enkelt fritaga dessa härad från skyldigheten att underhålla bron och låta denna ligga, som den ligger. Jag tror allt, att staden i sådant fall skulle finna med sitt intresse förenligt att underhålla bron, äfven fastän sådant ej kan åläggas staden; ty icke lär det kunna öfverensstämma med stadens intresse att låta bron ramla och derigenom all kommunikation med trakten närmast söder derom förfalla — i synnerhet som vid brons ända håller på att växa upp en förstad, som skulle kunna upptaga konkurrensen med Kristianstad, och staden redan förut eger en annan konkurrent i Åhus.

Om man således icke kan ålägga Kristianstad denna skyldighet, behöfver detta icke betyda något. Det fins en hel del andra saker, som man icke heller lär kunna ålägga städer, såsom att ha sina gator stensatta, särskildt med tuktad sten, och det finnes ju äfven städer, der man vadar i djupa sanden; men de flesta finna dock med sin fördel förenligt att hålla sig med goda gator och goda kommunikationsleder. Och sadant blir nog äfven fallet med Kristianstad, vare sig staden får detta sig ålagdt eller icke.

För tillfället tror jag icke något kunna göras åt saken, men jag ber att få uttala min anslutning till den af de föregående talarne uttryckta förhoppning, att frågan måtte återkomma och denna orättvisa då afhjelpas.

För närvarande yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: Herr greve och talman! Då jag haft den äran att vara ordförande såväl i 1889 års särskilda utskott som i 1891 års lagutskott, hvilka utskott behandlat frågan om den nya väglagen, så ber jag att få för kammaren nämna, att denna fråga om Långebro ingalunda varit vid dessa utskotts arbeten förbi-

Ang. byggnadsskyldigheten beträffande en del af Långebro invid Kristianstad.

(Forts.)

Ang. bygg-
nadskyldig-
heten beträf-
fande en del
af Långebro
invid Kristi-
anstad.

(Forts.)

sedd. Såsom skåning och gammal kristianstadsbo hade jag fullständigt reda på det säregna förhållande, som eger rum i afseende å denna bro, och för detta förhållande lemnade jag i utskotten en fullständig redogörelse. Men båda dessa utskott voro alldeles enhälliga derom, att denna fråga och dermed likartade icke kunde afgöras genom några särskilda bestämmelser i väglagen, utan att det måste öfverlemnas åt administrationen att lösa desamma. Då nu emellertid, på grund af väglagen, myndigheterna ansett sig kunna ålägga Gårds härads skyldighet att underhålla den större och mera betydande delen af af denna bro, hafva visserligen de öfriga häraden derigenom fått en lindring. Ty på dem belöpte helt säkert mera af den gemensamma underhållsskyldigheten, än som nu återstår i fråga om dessa något öfver 70 meter. Men har den nya väglagen kunnat åberopas å ena sidan, så bör den ju rättvisligen gälla äfven å den andra, d. v. s. att de öfriga häraden böra befrias från vidare underhållsskyldighet. Är det nu så, att staden Kristianstad efter närmare undersökning icke kan finnas skyldig att öfvertaga detta underhåll, så finnes väl knappast någon annan utväg, än att staten får träda emellan. Jag vill sålunda i det hänseendet förena mig i de uttalanden, som gjorts af de föregående talarne.

Ett någorlunda likartadt förhållande, för hvilket jag också redogjort inom utskotten, förekommer i mitt län, nemligen beträffande den stora bro, som förenar Marieholm med Mariestad, den s. k. Marieholmsbron. Men der var förhållandet sådant, att staden från äldre tider hade underhållsskyldighet till en viss del af bron. Vidare fans en väl försedd brokassa; och när man har penningar, är det ju lätt att lösa en fråga. Nu har Mariestad med Kongl. Maj:ts tillstånd öfvertagit brokassan och dermed hela byggnads- och underhållsskyldigheten.

Jag ber att få instämma i hvad de föregående talarne anført.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 17 och 19 innevarande april bordlagda betänkande n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Herr Cavalli: Jag hemställer, att bevillningsutskottets betänkande n:o 21 måtte behandlas på det sätt, att det föredrages paragrafvis, utan att dock paragraferna behöfva uppläsas, samt att derefter föredrages öfvergångsstadgandet och sist utskottets hemställan.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Utskottets förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Lagförslag rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

§ 1.

Godkändes.

§ 2.

Herr Cavalli: På sätt bevillningsutskottets betänkande utmärker, har, sedan den kongl. propositionen inkommit till Riksdagen, t. f. chefen för finansdepartementet i en till utskottets ordförande stäld skrift påpekat, att Djeknelidens tullstation blifvit flyttad till annan lägenhet i Vermland och numera heter Medskogen. På grund häraf ber jag att få hemställa, att 2 § måtte bifallas med den ändring, att orden »Djeknelidens tullstation» utbytas mot orden »tullstationen i Medskogen».

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, godkändes nu föredragna paragraf med den ändring, att orden »Djeknelidens tullstation» utbyttes mot orden »tullstationen i Medskogen».

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i betänkandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 17 och 19 i denna månad bordlagda betänkande n:o 26, i anledniug af väckt motion angående förhöjning af tullen å vin.

Ifrågasatt höjning af tullen å vin.

Herr von Möller: Såsom herrarne nog känna, har min motion väckt stor oro, icke blott bland herrar festmiddagsätare, utan äfven bland herrar vinimportörer.

Denna oro har bevillningsutskottet emellertid nu undanröjt, då utskottet hemställt om afslag å motionen. Jag får bekänna, att jag bär denna min motgång med ganska lugnt sinne, ty i början af motiveringen säger utskottet: »I händelse af behof af ökade inkomster för statsverket, ligger utan tvifvel nära till hands att för sådant ändamål höja tullen för en sådan vara som vin, hvilken åtminstone till största delen måste betraktas såsom en lyxvara och som hufvudsakligen användes af de förmögnare samhällsklasserna.» Det är just hvad jag genom min motion velat

*Ifrågasatt
höjning af
tullen å vin.
(Forts.)*

framhålla, att, när man — såsom jag antager — inom en nära framtid kommer att bevilja högst betydliga belopp till stärkande af vårt försvar, att uttagas genom ökade skatter, det är de för-mögnare samhällsklasserna, som böra gå i spetsen och sjelfva frivilligt åtaga sig stora offer för fosterlandets sak. Syftet med min motion har visst icke varit att framhålla det ena eller det andra tulltaxebeloppet såsom ett önskemål. Jag tilltror mig ej att bedöma, huruvida en värdetull bör åsättas viner i fat eller i buteljer, eller huru man i detta fall bör gå till väga. Hvad jag velat säga är, att jag anser, att man bör åsätta en höjd tull på lyxvaror. Att man saklöst skulle kunna göra ett undantag för champagnen, vågar jag alldeles bestämdt påstå, då ju champagnen visserligen icke tillhör »det dagliga brödet», men åtminstone i ganska stor utsträckning användes för att skölja ned »det dagliga brödet» i vårt land.

Emellertid har utskottet ansett, att det icke är afgjort, huruvida statsverket är i behof af denna inkomst, och har därför afstyrkt motionen. Det ärade utskottet har sjelft redan dragit försorg om, att det icke skulle hafva blifvit någon större ökning i tullinkomsterna, ty utskottet har väntat så pass länge med att afgifva sitt utlåtande i ämnet, att de, som velat förse sig med vin för ganska lång tid framåt, också haft tillfälle dertill. Helt annorlunda hade förhållandet varit, om min motion företagits till behandling vid början af riksdagen; då hade något sådant icke varit möjligt. Om Riksdagen nu bifölle min motion, skulle så-lunda verkningarne deraf icke börja att kännas förr än nästa år och kanske icke fullständigt göra sig gällande förr än om ett par år. Såsom stöd för detta påstående hänvisar jag till tabellen på sid. 3, af hvilken kammaren finner, hurusom, sedan den nu gällande vintullen trädde i kraft den 21 juni 1892, importen under den närmaste tiden var ytterst ringa, men sedermera, trots denna höjning, varit i ständigt stigande.

Utskottet ställer sig, som sagdt, icke afvisande mot sjelfva saken, men har ansett, att förslaget bör komma från Kongl. Maj:t. Det har icke varit min mening att gripa Kongl. Maj:t i embetet. Kommer Kongl. Maj:t in med en proposition om höjd vintull, vill jag blott uttala den förhoppningen, att, åtminstone hvad champagne och om möjligt öfriga dyrare viner beträffar, tullen måtte sättas högre, än hvad herr finansministerns utredning gifver vid handen. Ty der föreslås en höjning af allenast 50 öre per liter för mousserande viner, 20 öre per liter för icke mousserande viner och 10 öre per kilogram för vin på fat. Denna höjning synes mig vara för liten.

Men det finnes äfven en del andra lyxvaror, som jag hoppas, att herr finansministern måtte i detta afseende beakta. Särskildt syftar jag på tobakstullen, sprittullen och en accis eller stämpel-skatt på vår svenska nationaldryck, punschen. Jag tror, att häraf skulle hemtas icke obetydliga inkomster för statskassan.

Jag skall emellertid icke göra något yrkande. Jag ber blott att få uttrycka min glädje öfver, att utskottet uttalat sig så gynnsamt för principen, och jag hyser den förhoppning, att, när Kongl. Maj:t kommer in till Riksdagen med en framställning i dessa ämnen, denna måtte innehålla förslag till förhöjda tullsatser å de lyxvaror jag omnämnt.

*Ifrågasatt
höjning af
tullen å vin.
(Forts.)*

Herr Cavalli: Då motionären icke framställt något yrkande, skulle jag egentligen icke behöfva besvara hans anförande, men då jag nu fått ordet, ber jag att något få begagna mig deraf.

Det är ganska ovanligt, att, då en motionär fått sin motion afstyrkt af ett utskott, han åtnöjes med motiveringen, men detta sällsynta fall har denna gång inträffat. Utskottet synes sålunda hafva anfört fullgiltiga objektiva skäl, då äfven motionären är nöjd med utskottets afstyrkande hemställan. Motionären syntes dock vilja göra en erinran mot utskottet, därför att utskottet uppskjutit behandlingen af detta ärende, och han förmenade, att, om utskottet genast tagit hand om ärendet, tullförhöjningen, derest en sådan beslutats, skulle hafva blifvit mera effektiv. I viss mån är detta sant, men felet är det, att vi icke här i Sverige hafva sådana bestämmelser som i andra länder, att tullfrågor kunna behandlas inför slutna dörrar eller att de åsatta tullarne kunna verka retroaktivt. Den olägenhet, som motionären anmärkt, kan således under nuvarande förhållanden icke afhjelpas, ty huru hastigt man än behandlat frågan om denna tull, hade dock importen, med de kommunikationer, som vi för närvarande ega, blifvit så stor före beslutets trädande i kraft, att verkningarne deraf icke på lång tid gjort sig gällande.

Motionären har icke gjort något yrkande; för min del ber jag att få anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: Herr talman, mine herrar! Jag får i likhet med den senaste talaren börja med att säga, att då motionären till min förvåning icke gjort något yrkande, så har jag egentligen icke något praktiskt skäl för att här yttra mig. Jag vill därför blott uppehålla mig något vid den teoretiska sidan af saken.

Det synes mig, att en förhöjning af tullen på vin, för den händelse statsverket behöfver ökade inkomster, är fullkomligt berättigad. Ty detta är icke någon protektionisttull, någon s. k. skyddstull, utan det är en ren finanstull, och en sådan eger Riksdagen naturligtvis full rätt att tillgripa, om statsverket behöfver ökade inkomster.

Sådant behof kommer naturligtvis att i hög grad göra sig gällande, i händelse härordningsförslaget skulle redan vid denna riksdag blifva antaget. Skulle återigen detta icke blifva förhållandet, utan härordningsförslaget under en eller annan form uppskjutas till en följande riksdag, synes det mig, som om det skulle vara högst oförsigtigt att nu pålägga en sådan tull som

*Ifrågasatt
höjning af
tullen å vin.*

(Forts.)

den föreslagna. Ty hvad blir då följderna? Jo, derest ökning i inkomsterna uppkommer — hvilket af somliga bestrides, emedan man fruktar, att importen skulle minska — så tillfaller ju denna ökning statsverkets tillgångar för nästa år, och då kommer denna tillgång såväl som alla andra utan allt tvifvel att af nästa Riksdag disponeras. Och när sedermera — under antagande, att härordningsförslaget icke går igenom i år — ett härordningsförslag nästa år eller ett följande antages, så är denna tillgång redan disponerad.

Det är således ur synpunkten af nödvändigheten att spara alla berättigade skatteförhöjningar, till dess härordningsförslaget blifvit antaget, som jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i föreliggande betänkande gjorda hemställan.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 17 och 19 innevarande april bordlagda betänkande n:o 27, i fråga om ändring i gällande bestämmelser angående bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 17 och 19 i denna månad bordlagda betänkande n:o 28, i anledning af väckta frågor om beviljande af restitution af erlagd tullafgift vid utförsel af sammanmalet rågmjöl samt risgryn.

Herr Cavalli: Jag hemställer, att bevillningsutskottets betänkande n:o 28 måtte föredragas punktvis, att de föreslagna förändringarna i tulltaxeunderrättelserna måtte uppläsas endast för den händelse någon det yrkar, samt att tredje och fjerde punkterna måtte föredragas i ett sammanhang och att diskussionen således måtte vid sistnämnda punkter få omfatta såväl den kongl. propositionen som den af herr Andersson i ämnet väckta motion.

Denna hemställan bifölls.

Punkten 1.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.*

Herr Tillberg: Herr talman! Då jag inom utskottet reserverat mig mot beslutet, ber jag att här få redogöra för min ställning till frågan.

Såvidt handlingarna utmärka, är ändamålet med den föreslagna restitutionen att bereda våra qvarnar tillfälle att öka sin verksamhet genom reexport utaf deras förmalningsprodukter. Ur tullteknisk synpunkt kan denna angelägenhet mycket väl ordnas, utan att någon skada eller någon förlust behöfver uppstå för statsverket. Men enligt mitt förmenande innebär förslaget en fara för

vårt förnämsta jordbruksintresse, nemligen derigenom, att denna restitution kan medföra en sänkning af spanmålspriset inom landet. Derest våra qvarnar uppträda sasom säljare på den utländska marknaden, ha de i samma ögonblick i betydligt högre grad, än nu är fallet, beträddt spekulationens väg. De kunna icke reexportera sina förmalningsprodukter i samma ordning som de importera dem; de måste afvakta ett gynnsamt ögonblick för att kunna sälja sin vara. Under tiden hopas dessa deras förråd, och det är just denna hopning af förråd, som jag anser vara en fara. Den behöfver icke nödvändigtvis vara det, men så kan lätteligen blifva fallet. Under en tid af tjugu år har jag på grund af slägtskapsförbindelse varit i tillfälle att följa ledningen af en större spanmällexportfirma, och jag har derunder funnit, att denna exportverksamhet så småningom blifvit — jag kan nästan säga en ren spekulationsaffär. En exportör köper undan för undan under årets lopp för att vid lämpligt tillfälle — ibland blott en gång om året — då prisen på grund af politiska konjunkturer eller af annan anledning gått upp, sälja hvad han inköpt. Och hvad som gäller i fråga om dessa förut befintliga exportörer, gäller i samma grad om våra qvarnar, derest denna restitution skulle komma till stand. Samma skäl, som göra, att jag icke kan vara med om den moderna frilagersinstitutionen, tala också enligt mitt förmenande för ett afstyrkande af denna restitution. Det gäller här det mest koncentrerade intresset inom vårt land, nemligen jordbrukets, och detta utgör för mig ett ytterligare skäl att icke biträda det beslut, som är i fråga.

Hvad skulle följden blifva, derest kammaren nekade att biträda beslutet? Jo, qvarnindustrien skulle få ett tillfälle mindre att öka sin förtjenst. Såvidt jag kan förstå, är denna industri icke i någon nödlidande belägenhet. Den proportion, som nu gäller mellan tullen på omalen och malen spanmål, är för qvarnarne gynsam. Jag vill icke missunna dem denna deras förtjenst, men jag vill heller icke vara med om att för en ytterligare fördel för dem skapa en olägenhet för vårt jordbruk. Jag yrkar afslag.

Herr Lithander: I likhet med den föregående talaren anhåller jag att få yrka afslag på utskottets hemställan. Jag gör det i hufvudsak på de skäl, som jag uttalat i min vid utskottets betänkande fogade reservation; men jag ber att få tillägga, att jag gör det äfven på grund af utskottets egna, nyligen uttalade skäl, som synas i dess betänkande af förlidet år, då utskottet enligt afstyrkte denna restitution. Att utskottet frångått sin dåvarande standpunkt, är så mycket mer att beklaga, som det enligt min uppfattning tenderar till rubbning af det skydd för svenska jordbruket, som infördes 1888. Med detta skydd afsåg man ju att komma vår modernäring till hjälp i dess då tryckta ställning. Men detta har utvecklats sig så småningom i den riktningen, att de stora qvarnetablissemanten vid kusten tagit brorslotten af det skydd, som varit ämnadt åt landbruket. Ett gammalt ordsprak

*Ifrågasats
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanslaget
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

säger: mer vill mer ha. Hittills hafva de stora qvarnarne varit nöjda med att hafva, man kan säga, ett monopol på att använda uteslutande utländsk säd för förmalning. Nu synes detta icke vara tillräckligt längre, det är icke nog, att man har monopol till förmån för qvarnindustrien, man vill också hafva det för spekulationen. Man vill hafva en säkerhetsventil, så att, i fall man öfverspekulerar sig, man har fömänen att kunna förmala och exportera öfverskottet. Det är just spekulationen, som torde vara det farligaste för det svenska jordbruket. Spekulationen med införd utländsk spanmål skall ovilkorligen verka tryckande på marknaden här, och det var just det man ville förekomma genom den 1888 åsatta tullen å omalen säd. Disproportionen mellan spanmålstullen och mjöltullen har resulterat på ett för jordbruket ofördelaktigare sätt, än som varit önskligt. Jag förmodar därför, att denna kammare behagade betänka, hvilka följderna möjligen kunna blifva, och fasthålla vid det jordbruksskydd, som förnämligast genom Första Kammarens åtgörande har kommit till stånd. Enligt min uppfattning utgör disproportionen mellan tullen å råvaran och tullen å mjöl en alltför stor fördel för importörerna af råg och hvete, d. v. s. de större qvarnegarne, hvilka faktiskt befrämja konsumtion af utländsk spanmål, men lemna den svenska helt och hållet å sido. Det visar sig, synes mig, bäst af importsiffrorna. År 1896 infördes 91,163,246 kg. råg och 9,557,493 kg. rågmjöl — alltså 9 å 10 gånger så mycket omalen som malen spanmål. År 1897 importerades 44,871,748 kg. omalen råg och 6,588,682 kg. rågmjöl — alltså cirka 7 gånger så mycket. Men år 1898 infördes 92,565,139 kg. omalen råg och 2,550,021 kg. rågmjöl. Då verkade disproportionen nästan som ett importförbud för mjöl. Också var det då omkring 37 gånger så mycket omalen som malen råg, som infördes. År 1899 infördes 144,226,792 kg. råg och 6,320,567 kg. rågmjöl — alltså 26 gånger så mycket omalen som malen spanmål. År 1900 infördes 132,991,000 kg. omalen råg och 6,084,000 malen råg — alltså 22 gånger så mycket omalen som malen spanmål.

Då man talar om disproportionen mellan malen och omalen spanmål, mötes man alltid med den försäkran, att det är, noggrant efterräknadt, ingen riktig proportion, och att man i allmänhet följt de i Tyskland gällande tullsatserna. Ja, jag tviflar icke derpå, men dessa siffror, som kunna hemtas ur tullstatistiken, torde väl vara ett jämfaktigt bevis för, att tullbestämmelserna äro till ojemförligt mycket större fördel för de stora qvarnarne, som ligga vid kusten, än för jordbruket.

Då jag icke inser hvarken nödvändigheten eller rådigheten af att i ringaste mån utvidga den styrka, qvarnindustrien vid kusten redan har gent emot qvarnindustrien inne i landet, hvilken senare är den, som är till gagn för jordbruket, kan jag omöjligen inse något skäl, hvarför bevillningsutskottet nu har frångått sin föregående ståndpunkt för att kasta oss in på en annan väg, som enligt min uppfattning icke kan leda till något godt resultat.

Jag anhåller att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Wester: I denna fråga kan man väl ändå säga, att små orsaker hafva stora verkningar; frågan är egentligen så liten och naturlig, att den helt visst icke förtjenar så långa diskussioner och så långa reservationer, som här förekomma.

Den förste talaren nämnde, att han var mot frilager och därför också mot tullrestitution. Det är dock en högst egendomlig konsekvens, ty kan man icke vara med om frilager, så måste man i vissa fall lemna restitution, annars skulle många naturliga näringar inom landet icke kunna utveckla sig. Restitution är nödvändig i ett tullsystem, ty utan restitution skulle mängden gång uppstå öfverproduktion inom landet, och denna öfverproduktion skulle skadligt inverka på landets marknad. Derfor kan man icke vara mot frilager utan att på samma gång vara med om restitution. Detta kan icke förnekas. Vidare har det talats om de stora besparingar inom landet, som vid vissa tillfällen skulle uppstå, men faran ligger icke i stora lager, utan den ligger deri, att man icke kan exportera dessa lager eller det öfverskott, som icke går åt inom landet.

Den siste ärade talaren deremot tycktes göra denna fråga till ett qvarnintresse, ett intresse för de mindre handelsqvarnarna inom landet, och han glömde dervid den viktiga omständigheten, att jordbruket och sjöfarten härvid hafva ännu större intressen att bevaka.

Reservanterna hafva äfven framhållit, att restitution för rågmjöl skulle vara egnad att för de små handelsqvarnarna inuti landet omöjliggöra konkurrensen med de stora qvarnarna vid kusten; men man får dock komma i häg, att dessa qvarnar inne i landet hafva sitt naturliga handelsområde i sina omgifningar. De köpa råg af omnejdens jordbrukare och sälja mjölet till handlande i närliggande städer, fabriker, bruk o. s. v. För att kustqvarnarna skola med framgång kunna konkurrera med qvarnarna inuti landet, måste de naturligtvis betala så mycket mer för den svenska rågen som frakten från landet till kusten och på samma gång sälja mjölet så mycket billigare som frakten från kusten in i landet. Jag tror, att denna frakt är ett alldeles tillräckligt skydd, för att dessa qvarnar fortfarande skola kunna existera. Man kallar dessa mindre qvarnegare jordbrukets vänner. Det må så vara, det vill jag icke förneka, men jag undrar, om icke vänskapen i mycket beror på låga rågpris. Jag tror, att så är förhållandet.

Om man jemför rågpriset inuti landet och i Stockholm, så, under det landtmännens få 11,25 å 11,50 per 100 kg., gäller rågen i Stockholm 12,25 å 12,75. Om denna lilla restitution skulle vara egnad att något minska prisskilnaden mellan hvad landtmännens få och hvad de borde få, anser jag det för jordbruket vara af ganska stor betydelse.

Nu kan det framhållas ännu en sak: hvarför infördes icke denna tullrestitution å sammanmalet rågmjöl samtidigt med införande af restitution å siktadt mjöl? Det enkla svaret på denna

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

fråga är, såsom man finner af 1888 års bevillningsutskotts betänkande, der frågan om restitution för siktadt mjöl behandlas, att den tiden utfördes icke och kunde icke utföras sammanmalet rågmjöl. Derför kunde det icke vid den tiden komma i fråga restitution på sammanmalet rågmjöl.

Nu säger en reservant, att det skulle uppstå svårigheter att kontrollera, om det var sammanmalet eller siktadt rågmjöl. Ja, den invändningen vore berättigad, såvida det vore fråga om att införa restitution på siktadt mjöl och vi förut hade restitution å sammanmalet mjöl; men då vi förut hafva restitution på siktadt mjöl, kan aldrig något tvifvel uppstå. Restitutionen på siktadt mjöl är 5,56 kr. och restitutionen på sammanmalet skulle blifva 3,77 kr., således kan det icke komma i fråga att utföra siktadt mjöl under rubrik sammanmalet.

Då restitution å siktadt mjöl 1888 infördes, yttrade herr Patrik Reuterswärd i kammaren bland annat följande, som jag skall be att få läsa upp: »sedan det lagts tull på qvarnprodukter, måste äfven restitution lemnas, och derom har ej heller funnits minsta tvifvel inom utskottet, liksom det icke heller bör kunna uppstå inom Riksdagen». Det anser jag vara alldeles riktigt. Har man lagt tull på en vara, får man tillse, att man i händelse af öfverproduktion af varan äfven kan lemna restitution vid densammas utförsel, ty annars blir tullsystemet omöjligt. Riksdagen har också vid alla föregående tillfällen beviljat begärd restitution, da det påvisats, att tillräcklig kontroll kunde genomföras. Nu har också påvisats såväl af generaltullstyrelsen som af kommerskollegium, att tillräcklig kontroll i detta fall kan åstadkommas. Restitution är för öfrigt nödvändig icke endast för våra näringar och vår industri, utan den är nödvändig äfven för exporten och sjöfarten, men den är allra mest nödvändig, för att man må kunna utsända denna öfverproduktion, som vid ett eller annat tillfälle kan uppstå inom landet. Derför, herr grefve och talman, ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergendahl: Det förefaller mig ganska egendomligt, att, då föregående års bevillningsutskott enhälligt afstyrkte en motion af samma beskaffenhet som de nu förevarande, detta samma utskott nu tillmötesgått motionärerna, utan att enligt mitt förmenande de ringaste nya anledningar hafva förekommit, som kunna försvara en sådan förändrad uppfattning hos utskottet. Snarare har det deremot förekommit förändringar, som tala *mot* ett införande af den nu ifrågasatta restitutionen, förändringar, som komma från vårt naboland Tyskland, enär der just med fästadt afseende å restitution å sammalet rågmjöl beslutats i hög grad skärpta vilkor för sådan restitution, hvilka vilkor äro bestämda genom en särskild förordning af den 15 mars 1900, således af senare datum än det gemensamma utlåtande, som afgifvits af kommerskollegium och generaltullstyrelsen.

Härtill kommer, såsom också åberopats af utskottets ärade ordförande i det anförande, som han hade i denna kammare vid föregående riksdag, då detta ärende förevar till behandling, att i fråga om en så viktig angelägenhet, som bestämmande af vissa vilkor för förtullningen, borde Kongl. Maj:t granska de administrativa åtgärder, som de nyss af mig åberopade myndigheterna hafva framställt, och sedan dess hafva ju dessa myndigheter icke afgifvit något nytt utlåtande eller situationen i någon mån ändrat sig. På förfrågan af bevillningsutskottet hänvisar såväl kommerskollegium som generaltullstyrelsen till sitt förra utlåtande af den 10 mars 1898.

Hvad gäller nu egentligen den förevarande frågan? Jo, den gäller premiering af den svenska qvarnindustrien, men en premiering, som kommer den i hög grad ojemnt till del. För min del har jag alltid funnit de nuvarande proportionerna mellan tullsatserna å spanmål och mjöl alltför stora. Jag har ansett, att qvarnindustrien genom desamma har blifvit på ett icke fullt berättigadt sätt gynnad, men jag har icke för min del velat försöka åstadkomma ändring i detta. Jag har ansett att, om också förtjensten för qvarnindustrien blifvit något större än som varit afsedt, den borde få behålla densamma; men jag kan icke vara med om att såsom den siste ärade talaren, ytterligare gynna denna industris intressen. Hvaruti består detta gynnande? Jo, det består deri, att, dessa qvarnar skulle vid utförsel af t. ex. 100 kg. sammalet rågmjöl erhålla restitution af tullen för motsvarande kvantitet införd rag. Det blir dock ej den importerade utländska rågen, som kommer att utföras i form af sådant mjöl, enär denna är i regel ett år gammal och af torraste beskaffenhet och lönar sig därför icke att förvandlas till sammalet mjöl, utan förmales till siktadt. Deremot är det den nya, icke torra svenska rågen, som blir föremål för tillverkning af sammalet rågmjöl. Om denna uppfattning är riktig, komma ju vid denna restitution dessa qvarnar att göra en vinst på skillnaden mellan hvad de betala för den svenska rågen och hvad den utländska kostar dem. Om man nu ser på de noteringar, som varit under förlidet år, enligt den noteringslista som jag har i min hand, visar det sig visserligen, att i början af år 1900 var priset å den svenska rågen och den utländska rågen förtullad ungefär detsamma, som fortsatte ända till dess den nya skörden kom i marknaden, detta på grund af, såsom vi veta, att 1899 ars skördeår var ett af de sämsta spanmålsproducerande år, som vi haft i vårt land, men att under hösten normala prisförhållanden inträdde, så att till exempel den 1 oktober gälde svenska rag 11,⁵⁰ kr. och rysk förtullad rag 13,⁰¹ kr. pr 100 kg., således betalades, om man tager bort tullsatsen, för den utländska varan i svensk hamn 9,³⁴ kr. Den, som då velat exportera svensk rag under form af sammalet rågmjöl, hade således måst betala 11,⁵⁰ för denna eller 2,¹⁶ kr. mera än för den utländska rågen, men genom återbekommande af tullen kr. 3,⁷⁰ för motsvarande importerad vara erhållit ett öfverskott af kr. 1,⁵⁴, hvarifrån dock afgått skil-

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammansatt
rägmjöl.
(Forts.)*

naden emellan 100 och 98 procent eller afdamningsprocenten vid förmalningen, utgörande 7 öre; hans premiering således kr. 1,47, för såvidt den nu begärda restitutionen varit medgifven. — Denna premiering kan dock icke komma inne i landet varande qvarnar till godo, utan endast kustqvarnarna, och jag kan nästan säga, att det är endast östersjöqvarnarna, som hafva fördel deraf, enär export af det sammalda rågmjölet endast kan påräknas till Finland. Det finnes nemligen intet annat land än Finland, som i afsevärd mån använder denna mjölsort. Derigenom skulle dessa östersjöqvarnar komma att i främsta rummet hafva fördel af ifrågasatt tullrestitution, hvilket också framgår af den af aktiebolaget Tre Kronor till Kongl. Maj:it ingifna inlagan; och myndigheterna säga, att man skulle icke kunna medgifva sådan restitution åt annat än sådana qvarnar, som äro belägna vid tullplatser, och icke ens åt alla sådana, utan endast der tillgång finnes till en teknisk kontrollant, som kunde följa med förmalningen. Således äro undantagna alla qvarnar inne i landet. Nu är förhållandet, att dessa landsortsqvarnar förmala den mindre torra svenska rågen, hvilket icke skulle löna sig vid de större qvarnarna, som importera utländsk spanmål. De astadkomma gröfre siktadt mjöl. Detta blir icke så smakligt som det finare siktade, och de måste nöja sig med att erhålla i regel 1 kr. mindre för sitt siktade mjöl. Detta mjöl afsättes, såsom den ärade motionären mycket riktigt sade, i hemorten. Landtbrukaren kan komma med sin spanmål huru mycket som helst, 2, 3 tunnor. Han får sina pengar och behöfver icke gå till någon agent. Han har alltid till hands en afnämare för sin spanmål. Om genom den ifrågasatta restitutionen de större qvarnarna — östersjöqvarnarna — skulle gynnas på de inländska qvarnarnas bekostnad genom den premiering jag nyss angaf, ligger enligt min uppfattning uti sakens natur, att dessa stora qvarnar icke nöja sig med att inom sina områden i städerna afsätta sin finsikt, utan komma nog att tränga in i landet på de områden, der de inländska förut haft sin afsättning. Och de kunna göra det, ty de kunna sälja sin vara till lika låga pris som de små qvarnarna göra, och då är det gifvet, att den finare sikten användes helle än den gröfre. Under sådana förhållanden blir det naturligtvis mycket svårt för de mindre qvarnarna att existera, och, enligt hvad jag i min reservation antydt, kommer sannolikt deras tillvaro att blifva af ganska begränsad beskaffenhet. Hafva dessa inländska qvarnar upphört att vara till, ligga vi i händerna på de stora qvarnarna, som då efter mitt förmenande komma att monopolisera spanmålshandeln inne i landet. Men härtill kommer också en annan sak. Äfven om man skulle fränse detta och om man skulle vara med om en sådan restitution, som motionärerna afse, så komma ju dock mycket vanskliga förhållanden att uppstå vid exporten. Den förste ärade talaren yttrade såsom sin åsigt, att i tulltekniskt afseende icke skulle finnas något att invända mot att en sådan restitution medgifves, men för min del tillåter jag mig att härvidlag

hysa mina stora betänkligheter. Såsom redan framgår af detta utskottsbetänkande och de uppgifter, som der lemnas från myndigheterna i deras uttalande och hvartill bifogats ett utlåtande af byråingenjören Ekstrand, har det redan nu visat sig det förhållande vid restitution för finsikten, att beräkningen af utbytet är alltför låg. Som vi veta, fixerades vid 1888 års riksdag den utbytesprocent, som skulle ega rum för råg och hvete. För råg är vid finsikt utbytesprocenten beräknad till $66\frac{2}{3}$, men det har visat sig sedan dess, att qvarnarna genom sin större förmåga att tillgodogöra sig varan kunna komma upp ända till $71\frac{2}{3}$ %, således åtskilliga procent mer än som beräknades år 1888, hvilket också enligt nyss nämnda utlåtande från herr Ekstrand skulle för tullverket medföra en förlust af 40 öre pr 100 kg. mjöl. Derför har också på senare tider i Tyskland och just genom den nyssnämnda lagen den 15 mars 1900 föreskrifvits olika utbytesprocent för siktadt mjöl, icke mindre än 4 olika för hvete och 2 olika för råg. När sådant kan ske i afseende på finsikt, kan man tänka sig, huru det skall vara med afseende på sammalet rågmjöl. Då den ärade motionären uppläste ett uttalande af herr Reuterswärd år 1888, hvori denne framhåller nödvändigheten af att bevilja restitution på finsikt, tillåter jag mig påpeka, att det då icke var fråga om restitution på sammalet rågmjöl. Sådän restitution var icke då medgifven i Tyskland, utan infördes der först genom lagen den 14 april 1894. Då den ärade motionären återopade, att denne högt aktade förutvarande representant i denna kammare och ledamot af ofvannämnda års bevillningsutskott skulle hafva talat för nu ifrågasvarande restitution, får jag påpeka, att sagda års bevillningsutskott yttrade bland annat: »utskottet har icke ansett behöfligt att föreslå restitution för sammanmalet mjöl, då någon utförsel af dylikt mjöl hittills ej i nämnvärd grad förekommit och ej heller lär komma i fråga, om ej högre restitution än den i Norge medgifna bestämmes, samt det härförutom skulle blifva vanskligt att afgöra, när ett mjöl verkligen är sammanmalet vara eller utgör en blandning af andra qvarnprodukter, för hvilka restitution ej vore afsedd att gifvas»; och häremot finnes ingen reservation af herr Reuterswärd afgifven.

Deraf synes, att redan 1888 års bevillningsutskott hyste betänkligheter mot restitution å sammalet mjöl. Och dessa betänkligheter borde hafva ökats, då man fått veta, att i Tyskland, såsom nyss nämnts, genom lagen den 15 mars 1900 skärpta bestämmelser införts i afseende på förmalning till sammalet rågmjöl. Jag tror derför, att man äfven i tulltekniskt afseende kan ha anledning hysa ganska stora betänkligheter. Det berättigade häri framgår äfven af utskottsbetänkandet, deri omtalas, att en inblandning af s. k. hvetekärnor i hvetemjölet till 5 % kan ega rum utan att märkas. Ja, man kan blanda in till och med ännu mer.

Nu kan man härvid invända: huru kan man ifrågasätta någonting sådant om våra hedervärda, utmärkta qvarnegare? Jag vill visst icke framkasta några beskyllningar mot vare sig den ene

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

eller andre af dessa, men på alla områden förekomma nog alltid någon eller några individer med mindre god affärsmoral, och man får se till, när man stiftar lag, att denna blir effektiv mot sådana rötägg.

Innan jag slutar, ber jag att få belysa, huru förhållandena hafva tecknat sig i Tyskland på senare tider. Och jag skall taga mig friheten att i öfversättning uppläsa ett yttrande af danske statskonsulenten Johannes Arup i skrifvelse den 20 mars 1900 från Elbek Hamburg till den af danska finansministeriet nedsatta »Landbrugstoldkommissionen», som den 30 mars 1900 afgaf sitt betänkande till danska regeringen på af denna gjord förfrågan rörande de tyska exportpremierna. Denna skrifvelse lyder: »Med lagen af den 14 april 1899 infördes tullgodtgörelse mot identitetsbevis, som lemnades för då införd spanmål. Vid förevisande af dessa utbetalades vid utförsel ett mot tullen svarande belopp för en motsvarande mängd spanmål eller mjöl. Härvid blefvo dessa identitetsbevis för handelsomsättning.

Vanskligheten uti att bestämma i hvilket förhållande mjöl kan utföras för införd spanmål och som icke kan vara detsamma för stora och små, nya och gamla qvarnar är icke öfvervunnen.

Det har hittills varit mest lönande icke att utföra finare mjöl-sorter, men deremot gröfre, eller kanhända sådant blandadt med finare kli, som på införselstället är åter fränskildt. Stora och nyinrättade qvarnar skola härmed hafva tjenat enormt, hvaremot den mindre qvarnindustrien, sådan den finnes på landet, ödelägges.

I fjol i februari androg det tyska landtbruksrådet, efter det spörsmålet i lång tid varit dryftadt i mindre kretsar, hos regeringen om att söka utjemna detta missförhållande, hvarför man nu sökt att på administrativ väg ordna förhållandet på ett annat vis mellan spanmål och mjöl än förut.»

Jag kan icke annat än på grund af min reservation och hvad jag nu ytterligare anført varna för att gå motionärerna till mötes. då jag anser, att vi skulle komma att inom landet få lida under en öfvermägt, som icke skulle befordra vare sig de mindre qvarnarnas intressen eller jordbruket.

Herr grefve och talman, jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Åkerman: Tvenne föregående talare och reservanter hafva uttryckt sitt beklagande af att utskottet sedan i fjor ändrat ståndpunkt, men för min del är jag naturligtvis tvärtom tacksam för denna förändring, då jag redan i fjol tog mig friheten uttala en mot dåvarande utskotts åsigt motsatt mening, i det att jag gaf uttryck åt min förvåning öfver att icke någon röst då inom utskottet höjt sig för beredande af en möjlighet till export, hvaraf vi i allmänhet äro i så stort behof. Det torde vara för kammaren väl kändt, att vår handelsbalans icke är sådan den borde vara, och att vi böra göra hvad vi kunna för att öka vår export. Jag skulle derfor också för min del gerna se, att föreliggande fråga,

såsom tvenne reservanter sökt göra gällande, verkligen vore af någorlunda stor betydelse. Det har låtit, som om det här gälde att bereda tillfälle till förskräckliga spekulationer, hvilka kunde leda till oskäligen rågimport och derigenom verka tryckande på rågprisen till men för jordbruket. Men det är dess värre ingalunda någon stor fråga, som nu föreligger till afgörande, och ej heller är det någon ny princip, hvarpå man här vill slå in. Det gäller endast att utsträcka en för länge sedan antagen grundsats, nemligen om tullrestitution vid utförseln af finsiktadt rågmjöl, till liknande restitution i fråga om sammalet rågmjöl, och, såsom en talare redan påpekat, är det blott i ett land, Finland, som sämre mjöl af här ifrågavarande slag användes. Det kan därför till min ledsnad icke blifva fråga om någon stor export af sammalet rågmjöl, och då bör det afven vara klart, att denna export icke kan gifva upphof till några vidtomfattande rågspekulationer. Men fastän frågan är utan tvifvel liten, så kan den dock i sin mån bidraga såväl till en vidgad qvarnrörelse som ock till en något ökad inkomst från utlandet, och vi böra icke försmå någondera, då ingen derpå lider något men. För mig är det nemligen omöjligt att begripa, huru någon skada kan ske derigenom, att några vid vår ostkust belägna qvarnar blifva i tillfälle att mala för utlänningen i något större skala, än hittills varit möjligt. Jag kan alldeles icke se, huru detta på ringaste sätt skulle kunna komma att verka menligt. Man har visserligen sagt, att kustqvarnarne derigenom skulle premieras, men hvarom är det då fråga? Jo, att vid utförseln af samsigtadt rågmjöl för 98 kg. erhålla restitution å den tull, som erlagts för en förut importerad quantitet af 100 kg.råg. Det finnes här icke, såsom i fråga om finsikt, någon svårighet att beräkna, hvad som skall anses såsom en skäligen restitution. Här är intet annat afdrag gjordt än för afgång af orenlighet och damm. Det ansågs af qvarnegarne, att 3 % i detta hänseende vore skäligen afdrag, och många delade denna uppfattning, men för att vara på den säkra sidan, eller med andra ord för att tullverket med säkerhet icke skulle göra någon förlust, bragte embetsverken ned ifrågavarande procent till 2, och mindre afdrag torde svårligen någon kunna påstå att vikt förlusten genom damning samt orenlighetens fränskiljande betingar.

Tillse vi vidare, huruvida vår enligt ett par talares åsigt i förhållande till sädestullen alltför höga mjöltull i föreliggande hänseende kan verka till fördel för qvarnindustrin, så lär det väl icke rimligtvis kunna bestridas, att, i mån som restitutionen är knappt tilltagen och mjöltullen är proportionsvis hög, qvarnarnes vinst på mjölexport måste blifva klen i jemförelse med hvad de böra kunna förtjena på samma mjöls försäljning inom landet; men om de icke desto mindre anse sig kunna hafva någon fördel af att på ifrågavarande sätt öka sin verksamhet, tycks det väl böra vara dem väl unnadt. Omöjligt är vidare för mig att inse, huru ett bifall till motionen skulle kunna bereda kustqvarnarne någon sådan vinst, att de derigenom kunde komma att verka förtryckande på qvarnarne inne i landet; men skulle mot all förmodan ifrågavarande

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.*

(Forts.)

lilla exportverksamhet kunna medföra den verkan, att de stora kust-qvarnarne kunde betala något mer för inländsk spannmål, än som i jmförelse med de från kusten mera aflägsna qvarnarnes spannmålspris redan nu lärer vara händelsen, så vore ju detta något för landtbruket fördelaktigt. Jag kan, då jag såsom sagdt icke finner annat än att här blott är fråga om att för qvarnar, som för detta ändamål äro lämpligt belägna, bereda ökad verksamhet, icke tro, att qvarnarne inne i landet derigenom skulle göra förlust eller lida men, men skulle så blifva händelsen, i det att genom nu föreslagna åtgärd höjda sädespris åstadkommas, så ömmar jag icke så mycket för qvarnarne inne i landet, att jag för deras skull vill beröfva jordbruket en sådan fördel, då densamma måste blifva landet i stort sedt till mera gagn än skada.

Under sådana förhållanden är det, herr grefve och talman, gifvet, att jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Den siste ärade talaren nämnde, att han i föreliggande fråga egentligen säge ett medel till ökande af landets export samt förbättrande af vår handelsbalans. Hysar han saledes den uppfattningen, att målet för en klok tullpolitik bör vara befordrandet af landets export, är han ju i sin goda rätt, men då han förordnar åtgärder sådana som den föreslagna, kan jag ej följa honom, ty det bör vara af vigt att rätt välja det föremål, hvarpå man under sådana förhållanden bör lägga an. Tror då verkligen den siste ärade talaren, att de fördelar, som för vår handelsbalans skulle vinnas genom export af sammalet rågmjöl, vore något så afsevärdt? Jag har dock icke hört någonsin talas om, att vår produktion af spannmål vore af den betydighet, att för densamma behöfde beredas utväg till export. Äfven motionären talade härom, men jag tror, att denna väg för ernående af gynnammare handelsförhållanden är för oss fullkomligt främmande. Ur handelsbalansens synpunkt komme säkerligen den föreslagna åtgärden icke att på något sätt verka fördelaktigt, och i detta afseende torde den icke hafva något värde. Att den möjligen för sjöfarten innebär en fördel genom beredandet af nya tillfällen till frakt, är en annan sak, men något som i denna fråga icke är af afgörande betydelse. Den siste talaren sade, att det här icke gälde införande af en ny princip, utan endast utsträckande af den redan förut tillämpade tullrestitutionsrätten vid utförseln af finsigtadt mjöl till sammalet. Ja, mine herrar, föregående talare herr Bergendahl har nyss utredt detta ämne och påvisat, att frågan i de särskilda fallen gälde helt olika saker. Restitution vid export af finsigtadt mjöl är en tullrestitution för importerad vara, och de qvarnar, som drifva denna rörelse, måste ligga så till, att de med fördel kunna importera och exportera samma vara. Att dervid tillblandning af annan spannmål icke lärer kunna ega rum, är antagligt, då afnämre af finsigtadt rågmjöl väl känna till, huru denna vara skall vara beskaffad, och noga tillse, att de få mjöl af bästa slag och ingenting annat. Saledes, frågan om restitution

gälde der en rent tullteknisk sak, men i fråga om sammalet mjöl medgifves ju, att qvarnegarne kunna inköpa inhemsk spanmål till pris, som med ett par kronor understiger den utländska spanmålen, och dessutom skulle de få restitution af hela tullafgiften, 3 kronor 70 öre för 100 kg., men det kan aldrig vara till ekonomisk fördel för landet i dess helhet att uppmuntra qvarnindustrien till att, med begagnande af inom landet rådande låga pris, göra sig en otillbörlig avance. Det blefve en premiering af exporten, som ur nationalekonomisk synpunkt icke vore fördelaktig.

Om jag nu öfvergår till motionären, så har denne sagt, att frågan vore af mycket liten betydelse, hvilket också angifves af motionens ringa omfång, 18 rader för sjelfva motionen och för klämman 11. Utskottet har sökt att i detta fall komplettera genom embetsverkens utlåtande, hvilka uteslutande behandla den tekniska sidan af saken. Då tullrestitution för finsiktadt mjöl lemnas, bör naturligtvis också för sammalet restitution medgifvas; det ena vore en följd af det andra. Se der hela motionärens motivering! Jag tror mig dock på grund af föregående uttalanden i ämnet kunna påstå, att detta är en fullkomligt falsk ståndpunkt, ett misstag, till hvilket herr Reuterswärd ingalunda gjorde sig skyldig, då frågan, den gång han uttalade sig, gälde endast finsiktadt mjöl. Men om premisserna för motionärens slutledning äro felaktiga, är äfven allt hvad han derpå stöder felaktigt. Hvad säga för öfrigt embetsverken i sina utlåtanden? De betrakta saken uteslutande ur teknisk synpunkt och framhålla, att det nästan är omöjligt att här åstadkomma en verksam kontroll. Man kan icke göra denna sådan den borde vara, ty i anseende till beskaffenheten af det vid qvarnarna använda maskineriet, borde nemligen tvenne personer hela tiden dag och natt vara närvarande. Men da detta icke vore möjligt, såsom för dyrbart, måste man finna sig uti att endast en tulltjensteman vore närvarande vid säckarnes fyllning och plombering, det senare såsom en garanti emot tillblandning före exporten, och vidare skulle af tillverkaren samt två andra pålitliga personer afgifvas intyg angående mjölets beskaffenhet. Da det påvisats, att af importeradt och till finsikt förmalet hvete eller råg en del, som kallades kärnan, frånskildes, hvilken egentligen icke bör användas till annat än kli, men vid de flesta qvarnar malen blandas tillsammans med sammalet rågmjöl, skulle då icke qvarnegarne, när »kärnan» kan erhållas till afsevärdt lägre pris än rågen och för hvilken tullrestitutionen redan i många fall lemnats, kunna bereda sig en extra fördel genom inblandning af denna vara? Vinsten af ett dylikt tillvägagående liksom äfven premieringen genom tullens restitution komme alltid att innebära en stor lockelse att begagna sig deraf, och jag tror icke det finnes något enda sätt att här åstadkomma en ur tullteknisk synpunkt tillfredsställande kontroll. Man hänvisas da till den kontroll, som skulle på annat sätt åstadkommas, men jag tror ingen sådan i längden skall kunna motverka frestelsen till missbruk af de förhållanden jag här berört.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanslaget
rågmjöl.*
(Forts.)

Motionären anser, att man icke bör försmå tanken på fördelar, som för andra näringar, särskildt jordbruket och sjöfarten, genom här föreslagen åtgärd skulle vinnas. Sjöfartsintresset har jag förut berört. Att jordbruket här skulle vinna fördel, är en bestämd missuppfattning. Finge qvarnarne, säger man, detta tillfälle till export, skulle de genom sin förökade köpkraft i fråga om inhemsk spanmål, som icke är af prima kvalitet, kunna betala bättre för densamma. Men genom detta konkurrera de med de längre in i landet belägna qvarnar, som äro jordbrukarnes förnämsta afnämare. Dessa skulle härigenom särskildt under år med dålig skörd lida svårt afbräck — redan nu kunna de under sådana förhållanden icke arbeta med förtjenst — då de icke med fördel kunna begagna sig af importerad spanmål för sin bedrift. Då de icke kunde uthärda konkurrensen af de vid kusten belägna, i flera afseenden gynsammare ställda qvarnarne, komme slutligen en tid, då de icke kunde fortsätta sin verksamhet, och våra jordbrukare blefve af med sina vänner och naturliga afnämare, genom hvilka nu spanmålen försäljning möjliggöres utan långa frakter. De komme i händerna på andre köpare, hvilka å gängse priser måste göra afdrag för kostnaden för lång och dyr frakt och säkerligen förr eller senare komme att missbruka sin starka ställning. Det komme surt efter, och jordbruket blefve derigenom i hög grad lidande.

Till sist ber jag få påpeka, att man brukar såsom allmän regel uppställa den att icke göra förändringar i det bestående, hvilket i detta fall har varat sedan 1888, förr än man är fullkomligt säker, att en förändring är fördelaktig. Men så länge tvekan råder härom, hvilket jag i detta fall tror framgå af den förda diskussionen, torde det otvifvelaktigt vara rättigare att hålla på det bestående än att taga ett steg, som enligt min och äfven andras uppfattning är ödesdigert för såväl qvarnindustrien inne i landet som för jordbruket.

På grund af de synpunkter, jag framhållit, får jag yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Cavalli: Af de tvenne reservanter, som sist yttrat sig i frågan, har den ene med ett visst allvar varnat kammaren att gå motionärens begäran till mötes och den andre lagt kammaren på hjertat att icke förändra hvad alltsedan 1888 egt bestånd. Jag ber dock att, hvad det sista yttrandet beträffar, få erinra derom, att i de bestämmelser, som 1888 antogos, förändringar sedan dess skett, af hvilka många varit hvarken skadliga eller farliga. Tvärtom vill jag betona, att författningar af denna art och beskaffenhet måste lämpa sig efter förändrade faktiska förhållanden. De äro inga dogmer, utan böra vara uttryck af det pulserande praktiska affärlifvet; lagstiftningen måste i någon mån komma det till mötes och rätta sig derefter. Gör lagstiftningen icke detta, har den dömt sig själf, den motsvarar icke den uppgift, som på densamma ställes, och kan icke blifva bestående. Det

hjelper icke att tro, att hvad en gång antagits skall passa för alla tider, man måste se till, huru förhållandena gestalta sig.

En af reservanterna, jag skulle nästan vilja säga hufvudreservanten, har sagt, att förslaget antagande »torde icke innefatta stora summor». En helt annan ståndpunkt än hans intager jag i realfrågan, men jag anser honom hafva rätt i detta påstående. Skulle icke kammarens ledamöter under sådana förhållanden hafva fått den föreställningen, att man, för att begagna ett varsamt uttryck, gjort sig skyldig till öfverdrifter i denna diskussion? Tro icke herrarne, att den borde hafva kunnat inskränkas inom trängre gränser? En föregående talare, chefen för kommerskollegium, har tydligt och klart utredt hvad det här gäller, att det icke gäller omvältande af det bestående, såsom man vill göra troligt, utan att det nu är blott fråga om att vid utförsel af sammalet rågmjöl må medgifvas restitution af tullen för en viss quantitet, så beräknad, att staten efterskänker 2 % af gällande tullsats å omalen råg, eller för 100 kg. 7,4 öre; och att detta afdrag är det minsta, hvartill man rimligen kan komma, har bemälda talare tydligen ådagalagt. Men, säger man från motståndarnes sida, hvarför göra en orättvisa emot qvarnarne inne i landet, ty dem beredas icke några nya förmåner; denna exportlagstiftning kommer endast qvarnarne vid hafvet till godo. För att taga ett konkret exempel, lyder denna klagan sålunda: qvarnarne i Malmö skulle hafva fördel af restitutionens medgifvande, hvilket deremot icke blefve fallet med qvarnar i Eslöf. Men skälet dertill, nemligen att kvarnarne i Eslöf icke ligga vid hafvet, rår hvarken bevillningsutskottet eller Riksdagen för.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergendahl: Bevillningsutskottets ärade ordförande sade, att lagstiftningen måste tillmötesgå tidens kraf och icke kvarstå på samma ståndpunkt, utan följa med de förändringar, som ega rum. Ja, när det är fråga om *berättigade* anspråk, men så är icke förhållandet här. Mitt uttalande, att här är fråga om en premiering af dessa qvarnar vid hafvet, har icke blifvit jäfvadt vare sig af chefen för kommerskollegium eller den siste talaren. För öfrigt omnämnde herr Åkerman handelsbalansen. Jag kan alldeles icke förstå, huru handelsbalansen skulle på detta sätt kunna blifva gynnad. Jag för in 100 kg. och för ut lika mycket. Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet följde samma väg. Men huru exporten skall blifva gynnad, kan jag icke fatta; exporten och importen är ju densamma, såvidt jag förstår, och något annat har ej heller ådagalagts under diskussionen.

Man säger, att detta är en liten fråga. I detta afseende hänvisar jag till hvad »Tre Kronor» säger i sin skrifvelse af den 17 mars 1899, i hvilken dessa stora qvarnegare instämna. Det säges, att det gäller konkurrens med Tyskland för fyllande af Finlands behof af sammalet rågmjöl, som der är den öfvervägande hufvudartikeln i mjöl. Detta är således icke någon liten fråga. Men

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammalet
rågmjöl.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
förel af
sammanålet
rågmjöl.*

(Forts.)

frågan må vara liten eller stor, så råkar man ut för oegentligheter, om man skulle bifalla utskottets förslag.

Friherre Klingspor: Det är en ledsam sak, att, då förra året bevillningsutskottet var enhälligt emot detta förslag, dess ordförande nu icke endast röstar för, utan äfven talar för denna sak. Oaktadt den tyngd denna omständighet medför, vill jag dock påpeka, att i bevillningsutskottet 10 röster stodo mot 9; och jag har all anledning att antaga, att den aflagda rösten tillhörde reservanternas sida. Således utgjorde skilnaden endast en röst.

Vidare ber jag att i afseende å ordförandens yttrande, att man måste gå utvecklingen till mötes, få erinra, att denna fråga har, såsom också tydligt af betänkandet framgår, upprepade gånger varit framlagd för Kongl. Maj:t och understäld hans pröfning, men Kongl. Maj:t har så sent som 1899 icke fäst afseende vid dessa framställningar. Den ståndpunkt, Riksdagen förut i denna fråga intagit, anser jag också, att det är mycket goda skäl att bibehålla, och denna ståndpunkt är detsamma som afslag på motionen.

Herr Nisser: Då jag icke var i tillfälle att närvara vid justeringen af nu föreliggande betänkande inom utskottet, kunde jag icke mot utskottets förslag inlägga den reservation, som jag önskat göra. Jag beder emellertid få meddela, att jag ansluter mig till herr Lithanders reservation och sålunda yrkar afslag.

Herr Stephens: Såsom af diskussionen framgått, finna herrarne nog, att den föreliggande frågan icke är så lättlost, som man kanske på åtskilliga håll ansett den vara. Jag har också tidigare varit motståndare till att bevilja restitution på samma rågmjöl, men denna ståndpunkt har jag på sista tiden öfvergifvit, och då må man väl också fråga, hvad som kan vara anledningen till denna förändring i mina åsikter. Oaktadt jag numera icke är ledamot i bevillningsutskottet, vill jag dock derom lemna någon utredning.

Jag är fullt ense med de herrar, som anse, att qvarnindustrien, som alltredan har en ganska god ställning, genom denna restitution skulle få ännu en trumf på hand. Jag är äfven af den åsigten, att qvarnarna i landsorten skulle komma att till någon del blifva lidande på en så beskaffad restitution. Men efter min uppfattning skulle landtbruket ovilkorligen få någon förtjenst derpå, och jag ömmar för landtbruket, därför att jag anser, att af alla våra näringar är det landtbruket, som har det sämst.

Såsom redan herr Åkerman omnämnt, är det ju alldeles tydligt, att det är på den inhemska spanmålen qvarnarna skola förtjena. Det har upplysts af herr Bergendahl, att den inhemska rågen köpes i allmänhet för omkring 1 kr. 50 öre per 100 kilogram billigare än den utländska plus tullen. Då är det ju tydligt att, för att exportqvarnarna med så litet som 2 procents afdamning — som är en ren bagatell — skola kunna göra sig någon nämnvärd

vinst på affären — om den skall drifvas ärligt — detta icke kan ske med mindre desamma köpa den billigare svenska spannmålen; och derigenom beredes det svenska jordbruket ett nytt fält för afsättning; rågen blir begärligare och flera köpare komma att konkurrera om den svenska rågen. Jordbruket ernär på detta sättet en fördel, nemligen att rågen stiger i pris, som icke annars kommit det till del. Det är af denna anledning jag yrkar bifall till förslaget. Men jag har äfven en annan anledning dertill och det är den, att om under en tid, då rågen är billig, våra importörer med begagnande af det billiga priset lägga upp stora lager, men dessa stora lager sedermera icke inom landet konsumeras så hastigt som beräknats, ligga de och trycka ned priset på det inhemska jordbrukets produkter. Derfor är det till fördel för den inhemska produktionen, att dessa qvarnegare kunna hastigt afbördas sig spannmålen och genom restitutionen sättas i tillfälle att kasta ut den på den utländska marknaden. Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
sammanmalet
rågmjöl.
(Forts.)*

Herr Bergendahl: Blott ett par ord. Herr Åkerman förespeglade, om jag fattade honom rätt, att den svenske jordbrukaren skulle få bättre betaldt för sin råg, om man tillmötesginge dessa motioner. Detta kan jag icke förstå, ty det kommer in lika mycket råg som det går ut, och om den svenska rågen går till sammald och den utländska till finsikt, kan det taga ut hvartannat. Men äfven om någon höjning i pris skulle kunna tänkas för dem, som bo i närheten af dessa qvarnar vid hafvet — ty för dem, som bo längre in i landet, gör det ingenting, då för dem frakterna komma till — så torde denna höjning vara öfvergående, alldenstund spanmålsaffärerna inuti landet nog komma att verka derhän, att äfven om qvarnarna en tid betala något högre pris, de snart nog komma att sänka dem.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande n:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 74.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgryn.*

Herr statsrådet greve Wachtmeister: De svårigheter, som gjort frågan om restitution af tull vid utförsel af risgryn till en ganska svårlöst och segsliten fråga, hafva icke, åtminstone icke i nämnvärd mån, rört den principiella sidan af saken, utan hafva yppat sig, då det gällt att i detalj utföra tillämpningen af erkända principer.

Restitution af tull enligt 9 § 5 mom. af tulltaxeunderrättelserna, d. v. s. efter pröfning i hvarje särskildt fall af generaltullstyrelsen och på af denna fastställda vilkor, eger naturligtvis rum i fråga om risgryn liksom i fråga om andra af utländska råämnena inom landet tillverkade varor. Men restitution i denna ordning har visat sig vara förenad med mycket stora svårigheter, då en profmalning måste ske i hvarje särskildt fall. Principielt befogadt måste det ju anses vara, att äfven i fråga om risgryn restitution bör få ega rum efter en viss en gång för alla bestämd utbytesprocent. Vid utförsel af finsiktadt mjöl och gryn af de vanliga sädesslagen eger ju restitution enligt sådan grund rum, och hvilka principiella hinder skulle då finnas mot restitution af tull å gryn af ris, som ju äfven är ett sädesslag? Något hinder kan icke ligga i sjelfva beskaffenheten af den ifrågavarande risförädlingsindustrien; af denna har ju landet endast nytta. Den bereder sysselsättning åt ett antal arbetare och befrämjar i sin mån handel och sjöfart; dessutom lemnar den i affall ett erkänt värdefullt foderämne. A andra sidan är det uppenbart, att, liksom vi i Sverige icke medgifva exportpremier åt andra näringar, det icke finnes något som helst skäl att medgifva exportpremie åt risförädlingsindustrien; derom torde alla vara ense.

Svårigheten ligger således enbart deruti att utfinna det rätta måttet af det utbyte, efter hvilket restitutionen skall beräknas. Åtskilliga sådana beräkningar hafva föreslagits. I en motion i fjor föreslogs 60 %. I den i år föreliggande motionen föreslås 65 %; 70 % föreslås i en och 75 % i en annan reservation vid detta betänkande. Den af Kongl. Maj:t föreslagna beräkningsgrunden utgör vid utförsel i förädlad form af hela det införda partiet råris 79,6 %, således en ganska

hög beräkning. Vid flerfaldiga här i landet verkställda profmalningar har emellertid visat sig, att ett så högt utbyte endast vunnits i ett par fall. Stora svårigheter måste möta att utfinna en beräkningsgrund så beskaffad, att den å ena sidan bereder möjlighet för risqvarnarna att exportera gryn och å andra sidan tryggar det allmänna mot uppkomsten af exportpremie. Dessa svårigheter bero derpå, att förmalningarna i särskilda fall lemna så ytterst olika resultat. Sätter man nu utbytesprocenten så hög, att den under alla förhållanden tryggar staten mot förlust, kan man lika gärna låta hela saken vara, ty i så fall måste utbytet sättas så högt, att någon export icke kan i allmänhet ega rum. Representeranter för risqvarnarna hafva, såsom herrarne finna af betänkan-det, förklarar att, om utbytesprocenten sättes högre än 65 %, någon export icke kan ega rum. Å andra sidan är det, såsom redan framhållits, tydligt, att staten icke kan åtnöjas med en utbytesberäkning, som i sig innefattar exportpremie; det skulle bereda staten förlust och derigenom skulle uppkomma de mångfaldiga andra olägenheter, som äro förenade med exportpremier. Man kan säga, att den erfarenhet, som vunnits af de profmalningar som egt rum, ådagalägger, att fara för uppkomsten af exportpremie föreligger, om utbytesprocenten sättes lägre än 77 % eller allra lägst 75 %.

Då nu så är, torde herrarne fråga, huru vid sådant förhållande Kongl. Maj:t kunnat föreslå en utbytesberäkning af endast 60 % vid $\frac{3}{10}$ af ett infördt parti råris; då måste, kan man ju säga, exportpremie uppkomma, under förutsättning att exportören icke utför mera än $\frac{3}{10}$ af det införda partiet. Detta har också bevillningsutskottet sagt och på denna grund afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag beder emellertid att få draga detta utskottets domslut under kammarens pröfning.

Den i ämnet verkställda utredningen har, såsom redan förut framhållits, ådagalagt, att synnerligen stora svårigheter måste möta att fastställa en utbytesberäkning, som på en gång bereder qvarn-egarne möjlighet att exportera och tryggar mot uppkomsten af exportpremie. Grundtanken i Kongl. Maj:ts förslag är nu, att man på grund af dessa stora svårigheter skulle afstå från att uppställa en generell utbytesberäkning och inskränka sig till att göra det möjligt för qvarnarna att exportera åtminstone någon del af sin tillverkning på sådant sätt, att någon nämnvärd risk för staten icke uppkommer. Detta är, som sagdt, syftet med det kongl. förslaget. Det utgår derifrån, att det råris, som införes, innehåller omkring 30 % fullkomligt oskaladt ris och 70 % från skalen befriadt ris, samt att utaf det oskalade riset utbytet kan på grund af vunnen erfarenhet beräknas till 60 % och af det från skal frigjorda till omkring 88 %. Om nu en qvarnegare icke exporterar mera, än som i förädlad form motsvarar de 30 %, är det ju tydligt, att han härpå har någon fördel, en fördel, som af skäl, som jag strax skall nämna, dock ej kan kallas exportpremie. Det är nemligen så, att om qvarnegaren endast exporterar $\frac{3}{10}$ och derpå åtnjuter 60 % utbytesberäkning, måste öfriga $\frac{7}{10}$ af det

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgryn.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgryn.
(Forts.)*

införda partiet rår is stanna inom landet och för dessa $\frac{7}{10}$ behåller tullverket hela tullen. Häri ligger sakens kärna. Om återigen en qvarnegare exporterar i förädlad form en kvantitet, motsvarande hela det införda partiet, mot åtnjutande af restitution efter en utbytesberäkning, som understiger 77 % eller möjligen 75 %, är det alldeles tydligt, att statens förlust blir betydligt mindre i förra fallet enligt Kongl. Maj:ts förslag än i det senare. Äfven om man tänkte sig det extrema fallet, att alla qvarnegare inskränkte sin export till 30 % af den införda varan, kunde statens förlust på denna affär icke uppgå till mera än ett jemförelsevis obetydligt belopp, under det att enligt det andra alternativet med för låg utbytesberäkning förlusten kan gå till ganska stora belopp. Jag beder att få anföra ett par siffror. Man beräknar, att konsumtionen af risgryn inom landet utgör omkring 10,000 ton. I fjor utgjorde införseln af utom landet tillverkade risgryn 1,750 ton, då återstå 8,250 ton, som tillverkats af svenska risqvarnar, och för denna tillverkning användes omkring 10,700 ton rår is. Den af Kongl. Maj:t föreslagna lägre utbytesprocenten kan komma till användning endast på 42,8 % af sist omnämnda kvantitet — hvilket procenttal framgår af förhållandet mellan 70 och 30 å hela det införda partiet rår is — eller således på 4,500 ton årligen. Häraf framgår, att statens förlust på denna affär icke kan beräknas komma att uppgå till mera än högst 20,000 kronor. Om deremot en för låg generel utbytesprocent medgifves, kan ingen beräkning ega rum i fråga om förlusten för statsverket, den beror på huru spekulationen gestaltar sig i detta fall. Det är tydligt, att om såsom vilkor för att erhålla 60 % restitution för de $\frac{3}{10}$ uppställes, att de återstående $\frac{7}{10}$ skola antingen stanna inom landet eller exporteras mot 88 % restitution, så ligger häri en synnerligen kraftig hämsko mot uppkomsten af en spekulatio n i vinst å exportpremier. En sådan spekulatio n kan i sjelfva verket icke uppkomma. Det kan nemligen icke löna sig att för att erhålla denna jemförelsevis lilla vinst vid export af 30 % af den importerade varan behålla 70 %, för hvilka man måste söka vinna afsättning inom landet. Emellertid måste det i alla händelser vara förenadt med icke så liten fördel för qvarnarna att begagna sig af det utaf Kongl. Maj:t föreslagna restitutionssättet. Derigenom sättas qvarnarna i tillfälle att exportera en del af sin tillverkning, för hvilken de icke kunna finna afsättning inom landet, medan deremot icke någon industri, beräknad på export i stor skala af risgryn, gerna kan grunda sig på de föreslagna restitutionsbestämmelserna. Man har också sett, att af de tre risqvarnar, som finnas i landet, de två mindre förklarar sig nöjda med de af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelserna. För staten är den risk, som härigenom kan uppkomma, icke nämnvärd. Man kan visserligen säga, att det icke finnes skäl för staten att betala ut dessa 20,000 kronor. Men för det första är det icke sagdt, att de komma att utbetalas, och vidare motväges denna utgift för staten af en icke obetydlig tull

på det ris, som stannar inom landet; vore nemligen restitution ej medgifven, kan det hända, att införseln ej heller blefve så stor.

På grund af hvad jag nu anfört tillåter jag mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgryn.
(Forts.)*

Herr Cavalli: Detta är första gången under hela min riksdagsmannatid, som en framställning af denna art och beskaffenhet göres i Riksdagen under det mäktiga stödet af en kongl. proposition. Tidsförhållandena äro emellertid med hänsyn till vår export sådana, att den, som har vården af statens finansiella angelägenheter sig anförtrodd, måste hafva sina blickar och tankar fästade på vidtagande af åtgärder för exportens underlättande och upphjelpande. Jag klandrar således icke framläggandet af denna kongl. proposition; tvärtom, jag anser den bära vittne om en framsynt blick för ett verkligt behof. Jag säger dock detta under den förhoppning, för att ej säga förvissning, att detta steg i den rätta riktningen — det första, som ju ej lämpligen bort tagas för långt — måtte efterföljas af andra i samma riktning, längre och mera vidtgående.

Om bevillningsutskottet detta oaktadt icke tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition — det har knappast inom utskottet, så vidt jag kan erinra mig, höjts någon röst för densamma — ligger förklaringsgrunden dertill i vissa betänkligheter, dem utskottet hyst med hänsyn till möjligen uppkommande förlust för statsverket, och af herr finansministerns anförande nyss fick jag det intryck, att för dessa betänkligheter funnits skäl. Ty den fullständiga och klara utredning, herr finansministern nu lemnade öfver det kongl. förslaget i detalj, ådagalade, om jag eljest rätt fattat honom, att ett bifall till detsamma skulle kunna tillskynda staten en årlig förlust af ända till 20,000 kronor. Detta är ju visserligen i och för sig ingen större summa, men bevillningsutskottet har dock trott sig bäst motsvara Riksdagens förtroende derigenom att utskottet i föreliggande restitutionsfrågor, som ju alltid äro grannlaga, tillser, att icke någon exportpremie beredes exportörerna. De skola hafva sin rätt att få den erlagda tullen tillbaka, men icke någon förmån derutöfver. Herr finansministern sökte nu visserligen göra en skilnad emellan premier och andra förmåner samt framhöll, att här icke afses någon premiering. Må så vara, en extra inkomst komme att beredas enskilde på statsverkets bekostnad, och då gör namnet icke mycket till saken.

Herr statsrådet redogjorde för hurusom af de inom landet befintliga tre risqvarnor de två mindre voro ense om fördelarna af den kongl. propositionens antagande, under det att den tredje, den större, icke önskade bifall dertill. Ja, mina herrar, der är det också svårigheten ligger. Om vi vilja hjälpa en industri, som endast har tre representanter i vårt land, är det då tillrådligt att komma med ett förslag, som hjälper de två, hvilka sammanlagdt icke hafva mer än en tredjedel utaf tillverkningsförmågan hos den tredje? Kammarerna må afgöra denna fråga, som för öfrigt

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgryn.
(Forts.)*

kan betecknas som en smakfråga. Jag förmenar dock, att när man vill hjälpa en exportindustri, borde man dock söka hjälpa en dylik industri i dess helhet. Detta har varit bevillningsutskottets tankegång samt anledningen, hvarför utskottet således ej ansett sig kunna tillstyrka bifall till den kongl. propositionen.

I en reservation, som finnes vid betänkandet, har jag föreslagit en generel utbytessiffra af 70 % i stället för de i den kongl. propositionen upptagna dubbla siffrorna för utbytesprocentens beräkande. Den frågan uppstår då: Är denna siffra 70 % att anse såsom utförselpremie? Den frågan är till ytterlighet svår att afgöra. De profmalningar, hvilka egt rum af många slag och vid många tillfällen, hafva till full visshet ådagalagt endast en sak, att nemligen utbytet är högst väsentligt olika samt beroende på varans beskaffenhet, och att det ej låter sig göra att härutinnan komma till annat än en medelsiffra. Nå väl, huru nu denna medelsiffra än tages, lär det inträffa, att i ett eller annat fall någon vinst uppstår för qvarnegaren, men i andra åter en bestämd förlust, och då jag trott mig finna en något så när riktig medelsiffra, kan det ifrågasättas, om statsverkets förlust genom dennas godkännande skulle uppgå till den af finansministern uppgifna siffran för statsverkets förlust i händelse den kongl. propositionen antages, ty — jag erinrar och betonar det — någon för alla tillfällen exakt siffra *kan* icke uppställas. Af utskottets betänkande framgår, att en utbytessiffra af risgryn af första produkten uppgående till ungefär 60 % i allmänhet erhålles, och att återstoden utgöres af smågryn, fodermjöl, agnar och affall. Af detta kan fodermjålet, om det betraktas såsom kreatursfoder, enligt gällande bestämmelser ifrågasättas böra i tullagstiftningen likställas med detta, det vill säga vara tullfritt, och med hänsyn dertill och till den utredning, som i öfrigt vunnits angående denna sak, har jag ansett mig kunna i min reservation föreslå en utbytessiffra af 70 %.

Med stöd af hvad jag nu haft äran anföra anhåller jag att få yrka bifall till min reservation, som i öfrigt innehåller ett detaljeradt förslag till erforderliga stadganden, för den händelse nämnda siffra skulle tillvinna sig kammarens godkännande.

Herr Leman: Jag tillåter mig vidhålla hvad jag yttrade sistlidne år, då denna fråga var före, att den icke är någon tullfråga, åtminstone i ordets egentliga bemärkelse; den vidkommer nemligen hvarken protektionister eller frihandlare, utan här gäller endast att söka bidra till utvecklingsmöjligheter för en inhemsk industri och ej endast för sjelfva hufvudindustrien eller risqvarnarne, utan äfven för en af våra viktigaste näringar, fraktfarten. Ty det är naturligt, att ju mera man möjliggör intagandet af stora laster i och för export, desto mera fördel för fraktfarten. Härom torde ock alla vara ense. Svårigheten uppstår först då det gäller att bestämma den siffra, efter hvilken restitution skall ega rum. Jag tillåter mig erinra, att då denna fråga förevar vid senaste riksdag, hade en motionär föreslagit, att 60 ton exporterad vara, eller

60 %, skulle motsvara 100 ton rå vara. Mot detta hade några reservanter föreslagit 65 %, och vid gemensam votering voro 176 af Riksdagens ledamöter för reservanternas förslag mot 188, som biföllo utskottets afstyrkande hemställan. Skilnaden var alltså icke så synnerligen stor. Nu har regeringen kommit med ett förslag, grundadt på den beräkning, att 30 % af råvaran anses lemna ett utbyte af 60 kg. gryn på 100 kg. ris samt återstående 70 % 88 kg. gryn på 100 kg. ris. Detta skulle ju kunna vara ganska förmanligt för de små qvarnegarne, hvilka antagligen hvarken kunna eller vilja exportera mera än 30 %, men för den stora qvarnen, som är anlagd på mycket stor tillverkning, är detta omöjligt. Denna qvarn skulle nemligen vid export nödgas gå in allt mer och mer på den svårare beräkningsgrunden, och då skulle det förhållande uppstå, att den största qvarnen, hvars tillverkningsförmåga är betydligt större än de båda andras sammanlagda, icke skulle kunna exportera, utan i konkurrensen med de två mindre blifva den lidande.

Tager man deremot den af herr Cavalli föreslagna medelsiffran, hålles denna konkurrens möjligen borta och man får en siffra, som åtminstone tillnärmelsevis kan anses riktig, så vidt jag känner till saken. Om man går öfver siffran 70, har man deremot satt ett förbud för export, och då återstår för dem, som vilja exportera, endast att begagna sig af det nu gällande sättet, hvilket är ett tungt sätt, hvilket dock, efter hvad det säges, lär för qvarnarne vara förmånligare, än att utbytessiffran bestämmes till högre än 70.

Det är en för våra förhållanden rätt egendomlig industri denna handel med utländsk råvara, hvarpå det svenska arbetet nedlägges; kan man befordra en dylik industri, vore det ju en anledning till tillfredsställelse.

Ingen kan med anspråk på absolut visshet säga, att den af reservanten föreslagna restitutionsprocenten är den fullt rigtiga, men man torde ju kunna göra ett försök med dessa 70 %; skulle det visa sig, att denna siffra är för låg, kan den ju sedan höjas. Jag anhåller om bifall till herr Cavallis reservation.

Herr Almgren, Oscar: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, men kan dock icke underlåta att med några ord fästa uppmärksamheten på innebörden af herr Cavallis reservation. Enligt hvad herr finansministern uppgifvit, är genom noggrann utredning ådagalagdt, att det effektiva utbytet är 79,6 %. Detta kan ju visserligen vexla, men vill man att staten icke skall göra någon förlust, måste man intaga denna ståndpunkt.

Herr Cavalli föreslår nu, att utbytet skall beräknas efter 70 %. Om jag då antager, att en qvarnegare erlagt t. ex. 10,000 kronor i tull, skulle han vid en restitution enligt herr Cavallis förslag i själfva verket återbekomma 10,960 kronor, ty skilnaden mellan herr Cavallis 70 % och det verkliga utbytet 79,6 % utgör 9,6 %, och 9,6 % på 10,000 kr. är 960 kr.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgrön.
(Forts.)*

Skulle man deremot gå in på reservanternas från Andra Kam-maren förslag om 75 %, blir skillnaden väsentligt mindre, i ty att differensen mellan 75 % och 79,6 % på berörda 10,000 kronor in-skränker sig till 4,6 %, hvadan restitutionssumman i sistnämnda fall skulle komma att blifva 10,460 kr. Detta belopp skulle ju kunna anses ganska måttligt och i någon mån motsvara de ej obetydliga olägenheter, den svenske importören har gent emot den danske kon-kurrenten, derigenom att denne kan upplägga sina varor på kre-ditupplag, då den svenske importören har att erlægga sin tull ge-nast efter varans införsel.

Vill man nu vara säker på, att statsverket icke behöfver göra några uppoffringar, bör man enligt min åsigt ansluta sig till Kongl. Maj:ts förslag. Det erbjuder i vissa fall fördelar för de mindre qvarnagarne derigenom, att de helt visst skulle finna med sin för-del förenligt att exportera åtminstone en något större kvantitet, än den de nu utföra, hvarvid affallet komme att stanna inom lan-det till betydlig fromma för vår hönsskötsel m. m. på samma gång jag tror, att utsigt och verkliga förutsättningar finnas för, att äfven de stora qvarnagarne skola finna fördelaktigt att gå in på den högre siffran eller, om propositionen nu afslås, sluta med att göra framställning om 75 %. Det är därför jag för min del anser, att man för det närvarande bör stanna vid att bifalla Kongl. Maj:ts förslag eller också rent afslag, men deremot icke bifalla herr Cavallis förslag om 70 %, hvilket otvifvelaktigt skulle till-skynda staten stor förlust.

Herr Cavalli: Jag kan icke låta den siste talarens fram-ställning passera oanmärkt derutinnan, att han ville för kamma-ren göra troligt, att mitt förslag skulle i och för sig innebära större förmåner för qvarnagarne, än hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Detta kunde vara riktigt under den förutsättning, att all den im-porterade risen reexporterades, men under den andra förutsättnin-gen, som helt sannolikt inträffar, om den kongl. propositionen bi-falles, eller att endast 30 % exporteras och resten stannar inom landet, blir ju premien eller förmånen för qvarnagarne, hvilket man nu vill kalla det, större enligt Kongl. Maj:ts proposition än enligt mitt förslag, och jag erinrar, att den ur kongl. propo-sitionen hemtade siffran 79,6 % tillkommit genom dubbla beräk-ningar och att den ej är att anse såsom någon medelsiffra.

Vill man afslå såväl den kongl. propositionen som motionen, så må det vara, men jag inlägger en gensaga emot en sådan fram-ställning af min reservation, att den i och för sig skulle vara mera gynsam för qvarnagarne än Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Almgren, Oscar: Jag tror, att herr Cavallis beräkning-ar icke hålla fullt streck. Herr finansministern har påvisat, att anledningen, hvarför man satt procentsatsen så lågt som 60 % å $\frac{3}{10}$ af råvarupartiet, beror på att erfarenheten visat, att af en im-porterad rislast är det i regeln 30 %, som utgöres af oskaladt ris,

om ock det kan vexla mellan 20 och 40 %. Således, äfven om man inskränker sig till en export af $\frac{3}{10}$, kan aldrig den ärlige exportören vinna någon större fördel därför, att partiet är deladt uti $\frac{3}{10}$ oskaladt och de öfriga $\frac{7}{10}$ skaladt ris.

*Ifrågasatt
restitution af
tull vid ut-
försel af
risgrön.
(Forts.)*

Herr Stephens: Svårigheten vid denna fråga synes vara föranledd deraf, att man baserat hela utredningen på en felaktig grund. Den importerade varan är icke likartad, den består af olika proportioner skaladt och oskaladt ris, men detta oaktadt vill man fastslå en likartad grund, hvarefter restitutionen skall inträda. Det är emellertid alldeles tydligt, att detta icke låter sig göra. Derför har man också i Danmark en helt annan beräkningsmetod. Der väger man varan, och efter vigten bestämmes restitutionen, detta därför att det oskalade riset naturligtvis är tyngre än det, som är mer eller mindre skaladt. Vigten på en tunna paddy kommer således att ställa sig i proportion eftersom rispartiet befinner sig mer eller mindre skaladt, och derefter bör restitutionen lemnas. Man har nu här gått ifrån detta och vill fastslå en bestämd procent, men det har af såväl herr Cavalli som af en annan talare visats, hvilken stor svårighet det medför att på den vägen nå ett tillfredsställande resultat utan att riskera, att man i och med detsamma lemnar en exportpremie.

Under sådana förhållanden anser jag för min del klokast att förfara på sätt man gjort förut, eller att afslå hela frågan, hvarpå jag således anhåller att få framställa yrkande.

Herr Leman: För så vidt det ligger någon mening eller tanke uti att söka underlätta exporten af ris, bör väl tillfälle beredas, att detta må kunna ske i största möjliga omfång, ty endast då kan den vara till verkligt gagn för landet. Men om Kongl. Maj:ts proposition antages, blifver, till föga bättnad för vårt land, följden, att endast en ytterst ringa export kan ifrågakomma, och vida bättre vore det då att icke bifalla propositionen.

Mot herr Almgren vill jag säga, att det är omöjligt att för närvarande bestämma någon fullt exakt siffra. Då herr Almgren gjorde sin kalkyl, utgick han från siffran 79,6. Om denna siffra vore fix och stabil, skulle statens förlust utgöra hvad herr Almgren uppgaf. Men efter hvad jag hört af sakkunniga och opartiska personer, så visar sig, att, om ett medium af malningar tages, blir 70 % den högsta siffra, man skäligen bör bestämma. Beräknar man en högre procent, verkar en sådan beräkning som exportförbud. Anser man sig icke kunna bifalla herr Cavallis reservation, tror jag därför, att det är bättre för risqvarnsindustrien att allt får förblifva vid det gamla.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att beträffande förevarande punkterna 3 och 4 yrkats: 1:o att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o af

herr statsrådet grefve *Wachtmeister*, att kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och 3:o) af herr *Cavalli*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom vid dessa punkter afgifna reservation.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställanden vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Leman* begärde votering, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition dervid antagits bifall till Kongl. Maj:ts framställning, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkterna 3 och 4 af sitt betänkande n:o 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 30.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 17 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 i syfte att undanrödja vissa med densamma förenade olägenheter för gränskommuner,

n:o 38, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, och

n:o 39, i anledning af väckt motion angående införande af lika rösträtt och proportionella val vid stadsfullmäktigeval,
biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 16 och 17 innevarande april bordlagda memorial n:o 8, angående inköp af tomt för riksbankens blifvande kontor i Upsala, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets den 16 och 17 i denna månad bordlagda memorial n:o 4, angående ersättning till utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 16 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt fråga om utsträckt sabbatshvila åt vissa stats-tjenstemän och betjente.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjenstemän och betjente.

Friherre Sparre: Jag skall icke upptaga kammarens tid med att redogöra för skälen till utskottets hemställen i den nu till behandling föreliggande frågan. De inhemtas af utskotts-betänkandet, och för öfrigt är jag fullt förvissad derom, att det icke finnes någon i denna kammare, som icke gerna vill unna kommunikationsverkens stora, arbetsamma och pligtrogna personal all den sabbatshvila, som lämpligen kan åstadkommas. Båda kamrarnes utskott hafva också enhälligt uttalat sig derför.

Men då jag inom utskottet haft en något olika uppfattning mot de öfriga ledamöterna beträffande en del af motiveringen — ehuru jag icke funnit anledning att reservera mig — torde det tillåtas mig att närmare redogöra för min åsigt i berörda hänseende.

Det hade syntts mig, att utskottet på grund af de upplysningar, som erhållits från de respektive embetsverken angående den söndagsfrihet, som vederbörande styrelser redan nu kunnat bereda personalen, bort till ledning för dessa styrelser uttala sig, i hvilka hänseenden utskottet funnit denna ledighet otillräcklig, men utskottet har ej velat göra detta.

Af de nämnda upplysningarna framgår, att vissa bland personalen hafva ledigt hvar, andra hvar annan, andra hvar tredje söndag, andra åter mera sällan.

Idealet för sådan ledighet vore naturligtvis, att den kunde beredas all personal hvar söndag, men här som på så många andra områden kan idealet icke uppnås i vår ofullkomliga värld. Man måste nöja sig med mindre. Med afseende på arten af kommunikationsverkens arbete tror jag icke, att man kan fordra mer, än att söndagsledighet, då sådan icke kan erhållas alla sönd- och helgdagar, beredas all vid dessa verk anställd personal hvar annan eller åtminstone hvar tredje sönd- och helgdag. Detta är således det önskningsmål, som jag skulle vilja uppställa såsom

*Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)*

allmän regel. Att undantag äfven från denna någon gång torde förekomma, lärer väl knappt kunna undvikas. I sådant hänseende återopas generalpoststyrelsens på sid. 19 i utskottets betänkande införda yttrande, så lydande:

I det utlåtande, som Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 afgaf under förra årets riksdag i fråga om utsträckt sabbatshvila åt vissa klasser af statstjenstemän och betjente m. m., har utskottet till stöd för sin mening, att — äfven hvad postverkets funktionärer angår — ytterligare åtgärder i berörda hänseende vore önskvärda, särskildt anmärkt, att postpersonalen vid juldagen, från medlet af december till långt in i januari, ej åtnjuter någon egentlig ledighet.

Denna utskottets anmärkning är riktig; och medgifvas måste, att det för vederbörande postfunktionärer skulle vara synnerligen önskligt att kunna påräkna fullständig ledighet å vissa af de jämförelsevis många sabbatsdagar, som förekomma under nämnda tid. Men vid jul och nyår är under en tid af omkring tre veckor arbetet vid postanstalterna inom postverkets alla grenar så ofantligt ökad, att funktionärerna icke ens å sabbat kunna annat än undantagsvis beredas tjänstebefrielse. Tvärtom måste under denna tid vid nästan alla postkontor personalen tillökas med tillfälliga biträden, somligstädes till ungefär lika antal som den i regel tjänstgörande personalens; och det skulle vara synnerligen svårt, för att ej säga omöjligt, att, med bibehållande af ordning och skyndsamhet i arbetet, under dessa dagar permittera de till den egentliga postpersonalen hörande funktionärer och i stället anlita ett derigenom behöfligt ytterligare antal tillfälliga biträden, helst som dessa i allmänhet äro oöfvade i postgöromålen och därför måste arbeta under ledning af de egentliga yrkesmännen. Inseende, att det myckna arbetet just vid angifna tiden gör nödvändigt, att en hvar deri deltagar, hafva, såvidt generalpoststyrelsen försport, vederbörande postfunktionärer hittills ej gjort anspråk på att under den tiden komma i åtnjutande af den söndagsledighet, de eljest under året erhålla.

Att vid jernvägarne inställa godstrafiken å sön- och helgdagar, såsom äfven föreslagits, kan säkerligen icke utan mycket stora kostnader och olägenheter genomföras, men deremot torde en del anordningar kunna vidtagas för att i någon mån och utan afsevärda olägenheter inskränka söndagsarbetet. Så böra exempelvis extra godståg icke utan i särdeles trängande fall utsändas å sön- och helgdagar, icke heller extratåg för banbesigtning, inventeringar eller dylikt. Tidtabellerna för de s. k. kruttågen borde kunna uppgöras så, att dessa tåg icke komme att framgå å långfredagen, påskdagen, Kristi himmelfärdsdag, pingstdagen eller juldagen. Antagligt är ock, att transportererna af sådant styckegods, som skulle behöfva å söndagar och de nyssnämnda större helgdagarne lastas i eller ur tågen under dessas uppehåll vid mellanstationerna, skulle utan större svårigheter kunna inskränkas

till mjölk och andra färska matvaror, explosiva ämnen samt annat gods, som kräfver skyndsamt transport.

Det är möjligt, att äfven ett eller annat godståg skulle kunna inställas, åtminstone på de stora helgdagarne, eller att andra inskränkningar i nu angifna syfte skulle kunna göras, men det anförda må vara nog.

Herr talman, på de grunder, jag nu anført, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Billings: Jag kan ej underlåta att uttala min glädje öfver, att man under senare tider begynt på allvar taga i öfvervägande frågan om att bereda söndagsledighet åt tjenstemän och betjente vid våra embetsverk, och det är med glädje jag ser, att Första Kammarans tillfälliga utskott gjort samma tillstyrkan som Andra Kammarans utskott. Jag har således den vissa förhoppningen, att Riksdagens båda kamrar skola uttala sig till förmån för det här föreliggande förslaget. Då man vet och med tillfredsställelse erkänner, att styrelserna för här ifrågavarande verk på senare tider begynt att bemöda sig om att bereda söndagshvila åt sina underordnade, kunde man kanske mena, att en sådan skrifvelse, som här föreslagits, skulle vara onödig. Jag har emellertid begärt ordet för att för min del få framhålla, att hvad som är gjordt icke är tillräckligt och att man kanske icke ens tillräckligt bemödat sig om att göra hvad som göras kunde. Naturligtvis kan jag icke begära, att herrarne skola lita på mitt eget omdöme. Jag ber att i stället för mina ord få sätta ett skriftligt uttalande af en af det högre befälet vid våra statsjernvägar. Han skrifer: »Jag hyser den på mångårig erfarenhet grundade, bestämda öfvertygelsen, att, om kongl. jernvägsstyrelsen omtänksamt ville utnyttja de möjligheter, hvilka utan kostnad och utan nämnvärd rubbning af bestående förhållanden erbjuda sig till minskning af söndagsarbetet, en högst väsentlig förbättring af rådande förhållanden härutinnan kunde omedelbart vinnas.» Den siste talaren har ju med sin mångåriga erfarenhet af dessa förhållanden bestyrkt detsamma.

Nästan alla statens jernvägars distriktsförvaltningar, hvilka år 1900 hörts öfver detta ärende, hafva uttalat, att inskränkningar kunna göras i godstrafiken på söndagarne. Vidare hafva de också sagt, att godstågen kunna inställas på de allra största högtidsdagarne, sasom långfredagen och påskdagen. Slutligen hafva de framhållit, att inga extra godståg behöfva anordnas på söndagar och framför allt icke på dessa de allra största högtidsdagarne. Detta skrefs år 1900. Emellertid har jag här tidtabellen för just dessa extra kruttåg. Jag vill ej räkna upp siffror, men alla de ställen på dessa papper, der jag strukit för med blått, visa, huru som dessa extra kruttåg fortfarande anordnats på långfredagen, på påskdagen och på söndagar. I hvad myndigheterna uttalat har jag således ett stöd för den meningen, att mycket mer i detta afseende kan göras och bör göras, än hvad hitills blifvit gjordt.

*Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.*
(Forts.)

Om utsträckt
sabbatsvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.

(Forts.)

Samtliga myndigheter framhålla, att det är synnerligen svårt att ordna ledighet för tågpersonalen, och det kan ju också en lekman på detta område förstå. Men det förefaller mig dock, som om åtskilligt mer kunde göras, än hvad som gjorts. I stället för att här ingå på områden och beräkningar, som jag ej är herre öfver, skall jag be att få omtala ett enstaka fall, som för några dagar sedan kom till min kännedom. En af Stockholms kyrkoherdar hade att förrätta en dopakt hos en eldare här i staden. Denne begagnade då tillfället att för sin pastor beklaga sig. Han hade dels såsom extra, dels såsom ordinarie eldare varit i jernvägens tjänst under 14 eller 17 år, och under alla dessa år hade han icke haft en enda söndag ledig. Han talade också om, huru här på centralstationen, der han tjänstgjorde, vexling försigginge midt under pågående högmessa. Denna enkla berättelse synes mig vara ganska gripande och visar, att nödvändigt någon ändring måste ske.

Det är icke blott de tre synpunkter, som utskottet i sitt betänkande framhållit, nemligen den religiösa, den nationalekonomiska och den hygieniska, som böra påaktas, utan det fins äfven en annan af utskottet icke omnämnd synpunkt, som jag skulle vilja framhålla, och det är den sociala eller familje-synpunkten. Vi veta alla, hvad det betyder för oss att få vara tillsammans med vår familj i stillhet och ro. Om detta har så stor betydelse för oss, som kunna njuta af denna förmån i så rikt mått, hvilken betydelse skall det då icke hafva för en arbetare att hafva sin söndag fri? För honom gäller frågan, huruvida han någonsin skall kunna hafva en dag att vara tillsammans med sin familj. Far han ej söndagen ledig, så får han ej någon dag att i lugn och ro få lefva tillsammans med de sina.

Jag har endast velat framhålla detta för att på det allra innerligaste uttala den önskan, att vederbörande myndigheter måtte på denna sak lägga in sitt bemödande, icke som man bemödar sig för någonting, som blott är önskvärdt, utan såsom man bemödar sig för någonting, som är alldeles nödvändigt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Sörensson: De två föregående talarne hafva särskildt fäst sig vid *en* grupp af dessa statstjenstemän, hvarom här är fråga, nemligen jernvägstjenstemännen, äfvensom något vid posttjenstemännen. Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på en annan grupp, nemligen telegraf- och telefontjenstemännen. Jag vill villigt erkänna, att jernvägsstyrelsen och poststyrelsen gjort något och kanske icke så litet för att bereda sina underlydande någon sabbatsvila, men så vidt jag kan förstå, har för telegraf- och telefontjenstemän gjorts nästan ingenting. Af de styrelser, som blifvit tillfrågade i detta afseende, hafva jernvägsstyrelsen och poststyrelsen visat tillmötesgående och lofvat att taga saken i öfvervägande, men inom telegrafstyrelsen tyckes man ej hafva den allra ringaste afsigt att göra någonting. Der svarar man endast ett helt kategoriskt: non possumus — ingenting kan göras. Nå,

då kan man fråga sig: kanske dessa tjänstemän vid telegraf och telefon ej hafva det så farligt? Jag ber då att få nämna, att vid de mindre stationerna hafva de under elfva månaders oafbruten tjänstgöring ingen enda dag ledig. Om söndagarne hafva de visserligen ej mer än tre timmars tjänstgöring, nemligen mellan kl. 8—10 och 1—2. Men om nu någon af dem vill gå i kyrkan, så är detta fullkomligt omöjligt. De ega ej rätt att sluta sin tjänstgöring förrän kl. 10. Om de då t. ex. hafva en fjerdingväg till kyrkan, komma de ej dit förrän kl. $\frac{1}{2}$ 11 eller $\frac{3}{4}$ 11, och då är ju en stor del af gudstjensten förbi. Kl. 1 måste de åter vara hemma för att passa på. Någon inskränkning borde väl kunna ske. Om man t. ex. toge bort åtminstone en timmes tjänstgöring, så vore det alltid något. Sluppe de tjänstgöring på eftermiddagen, hade de alltid någon tid att få rå sig sjelfva. Som det nu är, hafva de icke någon söndag för egen räkning.

Det har uppgifvits, att man uppmanat allmänheten att helst telegrafera sina jul- och nyårshelsningar. Hvad blir följden häraf? Jo, att telegrafpersonalen blir upptagen hela juldagen och hela nyårsdagen. Det må vara, att det kanske är viktigt att utbyta dessa helsningar, men jag anser dock, att det är viktigare, att denna personal får någon ledighet och glädje på jul- och nyårsdagarna.

Nu säger man, att tre timmars arbete på en söndag är ej så mycket, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att de ej heller hafva den öfriga delen af dagen ledig. Förhållandet är nemligen det, att de hafva räkenskaper att uppgöra och en mängd räkningar att utskrifva och mera sådant. Detta hinna de ej med på hvardagarne, utan de få ofta använda en stor del af söndagarne eller också nätterna för att fullgöra detta arbete. De hafva således den mest tröslösa ställning; man fordrar noggrant arbete af dem, men någon ledighet kan man ej bjuda dem.

Utskottet säger, att det grundlagsenligt tillkommer Kongl. Maj:t att reglera den tid, under hvilken tjänstemännen i dessa olika verk skola arbeta. Ma vara! Men det torde väl också tillkomma Riksdagen att, när den ser, att en del af dessa tjänstemän blifva alldeles öfveranstängda, dervid uttala sig i princip för en förbättring i detta afseende.

Under förhoppning, att någon förbättring måtte kunna åstadkommas för alla dessa tjänstemän, men särskildt för telegraf- och telefontjänstemännen, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr von Möller: Jag skulle anse det vara fullkomligt onödigt att i dag yttra mig i denna fråga, om det skedde för att öfvertyga kammaren om den föreslagna åtgärdens behöflighet, ty denna gang är jag viss om, att kammaren kommer att bifalla utskottets hemställan. Hvad jag emellertid anser vara af vikt är, att här framhållas de rättelser, som Riksdagen önskar vidtagas i förevarande afseende, och det är af sådan anledning, som jag tilllät mig att begära ordet.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.
(Forts.)

Om utsträckt
sabbatsvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)

Till en början ber jag då att få säga, liksom då jag i fjol yttrade mig i denna fråga, att det synes mig vara nödvändigt att särskildt fästa uppmärksamheten derpå att under sön- och helgdagar inställa all postsparbanks- och postanvisningsrörelse, med undantag endast för telegrampostanvisningar från utlandet. Jag påpekade då, att det syntes vara obehöfligt, att penningar mottagas på postsparbankerna under söndagen, då alla andra bankinrättningar äro stängda, och att en tunga pålägges de ordinarie tjenstemännen, postmästarne, hvilka ju personligen äro ansvariga för postkontorens uppbörd. Detta gör, att en postmästare icke kan öfverlemna åt biträdena att sköta postsparbanks- och postanvisningsrörelsen. Han kan ju icke lemna ett lämpligt förskott till den biträdande personalen, emedan ju dels beloppet af ett sådant förskott är vanskligt att bestämma, dels hufvudkassan då kan komma att sakna tillräckliga medel för andra utbetalningar.

En talare framhöll vid samma tillfälle, att det skulle vara olämpligt att hindra insättning och uttagning å postsparbanksbok på söndagen, därför att den fattige arbetaren på vägen till eller från kyrkan kunde gå till postsparbanken. För min del tror jag dock, att, åtminstone med de räntor, som nu betalas af denna inrättning, det skulle vara en ren vinst för den fattige arbetaren, om han icke satte in sina penningar i en sådan inrättning.

Under debatten i Andra Kammaren innevarande år anförde herr Sjövall tvenne fall, som jag icke kan underlåta att fästa herrarnes uppmärksamhet på. De lyda sålunda: »Å linien Malmö—Engelholm har en vaktbetjent sin resetur så ordnad, att han afgår från Malmö hvarje morgon kl. 5 och återkommer dit hvarje afton kl. 5,35. Han är således af sin tjenstgöring hvarje dag bunden 12 timmar och 35 minuter. Två vaktbetjente hafva en kombinerad tur å linierna Hessleholm—Helsingborg och Helsingborg—Halmstad med stationsort i Hessleholm och alternerande tjenstgöring. Afresan från Hessleholm sker kl. 6,52 på morgonen med framkomst till Helsingborg kl. 9. Derifrån går tåget kl. 2,30 e. m. och framkommer till Halmstad kl. 7. Påföljande dag sker afresan från Halmstad kl. 8,25 med framkomst till Helsingborg kl. 1,55; derifrån går tåget kl. 8,5 e. m. och framkommer till Hessleholm kl. 11,9 på aftonen. Tjenstgöringsturen är alltså verkställd efter 40 timmar och 17 minuters bortovaro från hemmet. Påföljande morgon efter omkring 7 timmars natthvila börjas turen å nyo, och så går det dag ut och dag in, söndag som hvardag. Å linien Malmö—Simrishamn finnes en vaktbetjent, som icke under 18 år njutit fullständig ledighet en enda söndag. Han har sina turer så ordnade, att han afreser från Simrishamn kl. 7 hvarje morgon och kommer tillbaka 8,20 på qvällen. Öfverliggningstiden i Malmö från kl. 10,15 f. m. till 5 e. m. är upptagen med verkställande af transporter och dylikt.» Jag tror för min del, att dessa båda exempel äro tillräckligt talande, för att Riksdagen skall finna sig hafva fullt fog för en framställning om lindring i tjenstgöringstiden för denna personal.

Under diskussionen i Andra Kammaren yttrade sig äfven civilministern, som tog illa vid sig, att Andra Kammarens tillfälliga utskott yttrat sig, enligt hans uppfattning, ringaktande om telegrafstyrelsen. Han sammanfattade sitt yttrande i denna punkt sålunda: »Summan af hvad jag yttrat rörande telegrafstyrelsen är sålunda, att jag velat visa, att man icke kan säga, att styrelsen icke velat göra något för att bereda sabbatshvila åt dess tjänstemän och betjente. Jag tror, att herrarne skola finna, att den goda viljan icke brustit.» Jo, det är just det jag vill, att herrarne skola medgifva: att *den goda viljan hos vederbörande verkligen har brustit.* Jag vågar hålla före, att, om Kongl. Maj:t enligt grundlagen har den administrativa lagstiftningsrätten sig förbehållen, det väl då också är Kongl. Maj:ts skyldighet att *göra bruk af denna sin rätt.* Detta är väl nemligen en lagstiftningsrätt och icke frihet från att bruka denna rätt.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.

(Forts.)

När således regeringen icke gjort någonting åt saken, ja, icke ens undersökt, huruvida större ledighet skulle kunna beredas t. ex. personalen vid andra och tredje klassens telegraf- och telefonstationer, hvarom här varit tal, så kan man säkerligen icke säga, att *den goda viljan icke har brustit.* Den föregående talaren har påpekat, hurusom dessa telegrafister och telefonister faktiskt icke hafva en enda söndag ledig. Jag anser för min del, att just deras sak bör behjertas, och detta så mycket mera, som de qvinliga telefonisterna och telegrafisterna äro ställda uti en synnerligen ofördelaktig ställning hvad löner och andra vilkor angår. Det fördras nemligen, att de qvinliga telegrafisterna, sedan de tjänstgjort i 10 å 15 år som extra biträden, för att kunna vinna ordinarie anställning skola förete rent läkarebetyg, hvilket kan hafva till följd, att en stor del af dessa människor utgallras, sedan de nöts ut på den extra ordinarie tjänsten.

Beträffande jernvägarne har en högre tjänsteman vid jernvägen ställt en promemoria till mitt förfogande. Jag ber kammaren om ursäkt, att jag här läser upp densamma, men jag anser det vara önskligt, att hvad han yttrat inkommer i protokollet, och jag anser detta vara så mycket viktigare, som distriktschefen i tredje distriktet helt enkelt, såsom vid diskussionen i Andra Kammaren nämndes, lagt ett yttrande i papperskorgen, hvilket gick i samma riktning.

Denna promemoria lyder sålunda:

»Promemoria till II. Kammarens tillfälliga utskotts, n:o 2, utlåtande n:o 11.

Jernvägarne och söndagshvilan.

Jernvägarnes trafikrörelse och dermed förenadt arbete kan fördelas i tvenne olika klasser, den *ena* upptagande transporter och uppgifter, hvilka på grund af orternas trafikbehof och till trafiksäkerhetens tillgodoseende måste anses konstanta, d. v. s. icke utan öfgenhet kunna indragas under söndagar, den *andra* innefattande

Om utsträckt
sabbatsvila
åt vissa
tjenstemän
och betjänte.

transporter och arbete, som med nödig omtänksamhet utan olägenhet kunna dels begränsas, dels inställas under sön- och helgdagar.

(Forts.)

Bland lagligen gällande bestämmelser beträffande söndags-
trafiken, antecknas följande:

Kongl. Maj:ts trafikreglemente af 4 april 1862, § 36:

»Gods skall . . . afhämtas inom 24 timmar efter bantågets ankomst, sön- och helgdag dock oräknad. För gods, som utöfver denna tid kvarlemnas . . . erlägges magasins- eller platshyra.» . . . »Ej må vid på landet belägna stationer magasins- eller platshyra utkrävas . . . inom 48 timmar, sön- och helgdagar oräknade.»

Kongl. Maj:ts taxa för statens jernvägar, särskilda bestämmelser till §§ 17—22, pag. 39:

»Vagnshyra . . . vagnslastgods, som ej inom den afgiftsfria upplagstiden lossats från jernvägsvagnen, för hvar vagn.» (pr dygn) 3 kr.

(Någon vagnshyra kan och får sålunda aldrig påföras en trafikant från lördagsafton till måndagsmorgon.)

Kongl. jernvägsstyrelsens ordningsregler (för allmänheten) § 14:

»Alla godsexpeditioner hållas tillgängliga för allmänheten hvarje helgfri dag året om från kl. 7 f. m. till 7 e. m. . . . Helgdagar mottagas och utlemnas paket- och ilgods samt matvaror å tid, som af trafikinspektören bestämmes.»

Tjenstgöringsreglementet Kap. I § innehåller den enda allmängiltiga bestämmelse som existerar angående personalens söndagsfrihet genom följande, skarpt begränsade stadgande:

»Tjenstledighet för *bevistande af gudstjenst* skall . . . så vidt möjligt . . . (beredas) minst hvar tredje söndag.»

Sistnämnda stadgande, hvilket kongl. jernvägsstyrelsen själf eger befogenhet ändra, har under många årtionden icke underkastats ett spår af försök till ändring.

Frågas nu, hvad jernvägarne i hufvudsak utan alltför afsevärd ekonomisk uppoffring skulle rimligen och utan svårighet kunna göra i den af motionären antydda riktningen, så bemärkes följande:

Den första och allra enklaste åtgärden bör, enligt undertecknads, på noggrann kannedom om saken grundade åsigt, vara att *taga vara på den ledighet*, som redan utan alla ändringar af trafikrörelsen kan åstadkommas, hvartill väsentligen skulle höra, dels att fastställda ordningsregler och föreskrifter angående *expeditionernas öppenställande* m. m. få effektivt gällande kraft, dels att öfverbefäl inskräpper hos vederbörande och öfvervakar, att *rangérande* (vexling), *expeditionsarbete* m. m., som utan synnerlig olägenhet kan anstå, ej påläggas underlydande personal under sön- och helgdagar, dels att befälet ej anordnar ekonomiska syner, *inspektionsresor*

och dylikt på söndagar; samt dels att de lättnader för söndagsarbetet och söndagstjenstgöringen, som endast med något omtänksamt *arrangement* kunde vinnas, anbefallas eller åtminstone välvilligt understödjas. Allt detta, som icke kan anses medföra någon som helst kostnad eller olägenhet, skulle genast medföra en *mycket afsevärd ökning*, ja, minst en fördubbling af personalens söndagsledighet. Till äfventyrs kan bristande sinne för saken eller ren tanklöshet i viss mån vara orsaken dertill, att tusentals personer hållas i arbete söndagen igenom. Såsom exempel härpå nämnes blott, att på en mångfald stationer större delen af personalen regelbundet får sitta vid s. k. *redovisningsarbete* söndagen igenom, endast af brist på *arrangement* eller därför att föreståndaren ej har sinne för de underlydandes söndagshvila; likaså att vid en mängd befäls- och mellanbefälsexpeditioner det är allmän praxis, att arbetet fortgår oafbrutet hela söndagen, ehuru i vanliga fall intet som helst behof föreligger.¹⁾

Den *andra* åtgärden är, att extra *kruttåg* på sön- och helgdagar, stundom på långfredag och påskdag, i stället af kongl. styrelsen anordnas på söckendagar, en åtgärd, som ej kan förändra den allra minsta olägenhet, under det att dessa tåg fordra särskild bevakningspersonal och sätta många personer onödigt i rörelse samt åstadkomma allmän förargelse.

Vidare *kunna* ett stort antal godståg indragas på söndagar blott genom en smula *arrangement*. Sålunda äro t. ex. på en trafiksektion för närvarande i regeln 4 å 6 godståg hvarje söndag indragna under det att 4 hållas i gång, och godsöfverförseeln i Helsingborg på ångfärja med tillhörande vidlyftig rangértjenst har, endast efter aftal under hand mellan svenskt och danskt trafikbefäl, under de stora kyrkliga högtiderna kunnat, utan ringaste olägenhet, inställas. Icke ens under de mest brådskande bettransporter för sockerbruken hafva de särskilda godstågen behöft tillgripas på söndagar. Ett väsentligt arbete å stationerna längs alla linier uppkommer genom *allmänna styckegods försändningarne*, hvilka fordra omedelbar lastning, lossning och expedition; dessa transporter likasom vissa godståg kunna icke helt och hållet indragas, men väsentligen *minskas* och *regleras*, hvilket med god vilja (understödd af Riksdagens påtryckning) icke erbjuder så stora svårigheter, att ej öfverbefäl skulle kunna utfundera en något ändrad *trafikplan*, afseende att låta den långväga trafiken (genomgående trafik) befordras på annat sätt än den närliggande (lokaltrafiken), hvarigenom genast en stor lättnad utan svarighet skulle kunna ske.

¹ Såsom särskildt exempel kan anföras, att vid en befälsexpedition ett vid ombyte tillförordnad nytt befäl fick uppgift af personalen, att sedan 25 år visste man ej exempel på stängd expedition under söndagar, hvilket förhållande på mindre än 10 minuter reformerades genom den allra enklaste anordning, sålunda att blott en person af de många tjenstgörande beordrades sitta på bevakning, i fall någon åtgärd erfordrades, under det att de öfriga, såvidt ej särskildt tillkallande skedde, utan vidare och allt framgent förklarades söndagslediga.

Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)

Om utsträckt
sabbatshvila
- åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)

Med undantag för vissa större knutpunkter skulle *rangér-tjensten* mycket väl kunna ordnas lindrigare på söndagar, i allt fall ej behöfva ske under pågående gudstjenst.

De *invändningar*, som uppresa sig, äro i hufvudsak tvenne, nemligen dels (enligt distriktsförvaltningens i Malmö uttalade åsigt) att personalen just ej behöfver någon vidare ledighet, dels den stora *kostnaden och svårigheten* för godstrafikens inskränkning. I fråga om tillvaratagande af redan nu gifna möjligheter och hvad som genom något välvilligt arrangement ytterligare skulle utan all kostnad kunna göras har kongl. jernvägsstyrelsen alls ej yttrat sig.

Emot förstnämnda åsigt ställes det faktum, att personalens lagliga rättighet inskränker sig till ofvan anförda i Tjenstgörings reglementets kap. I § intagna föreskrift.

Emot saken har vidare anförts den stora kostnaden af 450,000 kronor endast för vagnhyra, förutom anläggning af nya spår. Men till den angifna beräkningen måste erinras, att jemlikt Kongl. Maj:ts *trafikreglemente och taxa*, hvilka handlingar tydligen synas förutsätta såsom alldeles själfklart, att en väsentlig minskning af rörelsen *skall* ega rum under söndagar, bestämmes klart och tydligt, att *ingen* vagnhyra, ingen magasinhyra, ingen platshyra i allmänhet skall beräknas för söndagar för den trafikerande allmänheten; yttermera har kongl. jernvägsstyrelsen aftalat med både in- och utländska jernvägsförvaltningar att (icke heller) jernvägarne sins emellan någon vagnhyra skall beräknas för söndagar och helgdagar; yttermera, om man åtminstone såsom en själfkostnad vill beräkna vagnhyran in abstracto, så har kongl. styrelsen beräknat priset efter allmänhetens s. k. straffhyra, icke efter egen kostnad, som icke ens för de i hundratal förhyrda in- och utländska vagnarne uppgår till 2 kr. pr. dag. Tagas alla dessa förhållanden i betraktande, så lärer väl den stora kostnaden sjunka tillbaka till en obetydlig bräkdels.

Men kongl. jernvägsstyrelsens beräkning företer en annan märklig egendomlighet, i det att endast ett *totalt* inställande af *alla* godståg och deras förättande fullkomligt idélöst på en död punkt kan gifva det resultat, hvartill kongl. styrelsen kommit. Om jernvägsstyrelsen ej kan upptänka något sätt att med lämplig trafik-anordning medelst fakultativa tag, öfvergangståg och dylikt leda godstrafiken fram till lämpliga slutstationer under lördagskvällen eller låta långväga trafiken fortgå äfven på söndagar eller ordna lämplig turnus för personal och lokomotiv, så synes det angeläget att medelst en lämpligt sammansatt komité komma jernvägsstyrelsen till hjälp.

Det är endast detta jag velat anföra till kammarens protokoll. För öfrigt har jag intet vidare att tillägga, utan ber endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Almgren, Fredrik: Jag skall gerna vara med om att gifva min röst till det ifrågavarande skrifvelseförslaget, och detta

så mycket hellre, som jag är öfvertygad om, att på grund af en dylik framställning från Riksdagen det inom vederbörande förvaltande verk och särskildt inom jernvägsstyrelsen skall blifva betydligt lättare att arbeta i den rigtning, man önskar, ty det är ju uppenbart, att man med stöd af skrifvelsen lättare kan öfvervinna de ekonomiska svårigheter, som naturligtvis nu utgöra det svåraste hindret för beredande af söndagshvila åt personalen, och jag är förvissad om, att vederbörandes sträfvanden för att nå detta mål — på grund häraf — ytterligare skola ökas. Jag tror för öfrigt, att både personalen och trafikanterna kunna intyga, att dessa sträfvanden under de senare åren ej allenast varit allvar samma, utan äfven i viss mån krönts med framgång.

En ärad talare har här anført ett exempel, hurusom en eldare vid statens jernvägar under hela 17 år icke skulle haft en enda söndag ledig. Jag får dock för min del säga, att jag icke förstår, huru något sådant kunnat inträffa. För den allra största delen af eldarne, på få undantag när, är tjänstgöringen så ordnad, att de hafva ungefär hvar femte dag fullt ledig, och då kan det ju ej dröja så synnerligen lång tid om, innan ledigheten inträffar på en söndag. Jag kan icke tänka mig annat, än att den här meddelade uppgiften är beroende på ett missförstånd.

Samme ärade talare yttrade äfven, att de större helgdagarne särskildt borde respekteras och att detta för närvarande icke sker, alldenstund kruttåg och vissa andra tåg äro anordnade äfven sådana dagar. Derutinnan måste jag gifva honom fullkomligt rätt, men jag vågar hoppas, att sådana nu existerande förhållanden lätt skola kunna afhjelpas.

Herr Pettersson, Carl: Det är med mycken fägnad jag hört, att jag från så många håll fått understöd för min motion i nu föreliggande ärende; och jag skulle därför icke ha ansett mig behöfva orda i frågan, om jag icke haft anledning att understryka hvad två föregående talare redan hafva anført rörande kongl. telegrafstyrelsens ställning till detta ärende. Mig förefaller nemligen det yttrande, som telegrafstyrelsen i fjol afgaf, i anledning af Andra Kammarens tillfälliga utskotts till styrelsen framställda förfrågan i nu berörda afseende, vara temligen nonchalant. Det heter nemligen uti detta yttrande bland annat: »Åtgärder i denna rigtning» — d. v. s. inskränkning i tjänstgöringen för telegrafverkets tjänstemän under sön- och helgdagar — »skulle emellertid möta motstånd från allmänheten, hvilkens önskningar visat sig gå ut på en utsträckning och ingalunda på någon inskränkning af tjänstgöringstiden.» Ja, det kan ju så vara, att »allmänheten» har sina tycken och meningar; men jag förmodar, att hvad landets lagstiftande myndigheter komma att besluta, derefter få både telegrafstyrelsen och dess vägvisare, »allmänheten», rätta sig.

När denna fråga var före i Andra Kammaren, vill jag minnas, att civilministern bland annat förklarade, att telegraf- och telefon-tjensten icke skulle kunna inskränkas under söndagarne, då ju

*Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjänstemän
och betjente.
(Forts.)*

*Om utsträckt
sal/batshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts).*

sjukbud kunde komma att behöfva expedieras äfven under sådana dagar. Ja, det kan ju så vara. Men jag tror icke, att det vid samma tillfälle talades någonting om de tusentals telegram, som skickas på namnsdagar, hvilket jag för min del tycker mycket väl kunde inskränkas på sön- och helgdagar, så att tjenstemännen kunde få minskad tjenstgöring.

Vidare beder jag få anmärka, att, då telegrafstyrelsen talat om telegrafstationer af tredje klassen »med inskränkt dagtjenst», hvilken för sön- och helgdagar är bestämd till kl. 8—10 f. m. och 1—2 e. m., deraf kan antagas följa, att tjenstemännen vid dylika stationer skulle hafva ledighet att besöka gudstjensten. Dervedlag vill jag emellertid erinra om, att ifrågavarande personer kunna bo på ett afstånd från kyrkan af en eller flera kilometer. Då den allmänna gudstjensten på landet i allmänhet börjar kl. 10, eller samma tid, då tjenstgöringen på telegrafstationen slutar, lär det för dessa tjenstemän vara omöjligt att bevista gudstjensten. Omöjligt borde det väl icke vara, att söndagsledigheten sköts tillbaka med hänsyn dertill.

Jag hyser för öfrigt den meningen, att mycket kan göras i denna sak utan penninguppoifringar, om vederbörande chefer och styrelser ville gripa in och lemna den tanken, att »allt är bra som det är».

Herr Törneblad: Jag skulle icke hafva blandat mig i diskussionen om denna fråga, hvars utgång naturligtvis är alldeles gifven — nemligen bifall till utskottets hemställan — om jag icke dertill fått en särskild anledning.

Med denna stora och viktiga sak, uti hvilken utskottet gjort ett principuttalande, hvilket jag, som sagdt, förmodar att kammarerna kommer att underskrifva, komma att blifva förenade åtskilliga verkställighetsåtgärder och särskilda utredningar. Frågan kommer nog ännu en gång under Riksdagens forum, nemligen då det gäller att bevilja erforderliga medel för genomförande af de nu ifrågasatta, mycket önskvärda åtgärderna.

Då här emellertid blifvit vidrördt ett förhållande, som jag litet känner till, anser jag mig skyldig att bemöta hvad som dervedlag blifvit anmärkt. En ärad talare har nemligen inlåtit sig på frågan om postsparbankens öppenstående på söndagarne. Jag kan nu för min del icke föreställa mig annat, än att det särskildt för arbetarebefolkningen bör vara ganska viktigt, att postsparbanken, som ju mångenstädes på landet är belägen i närheten af kyrkan, hålles öppen någon del af söndagen, ehuru naturligtvis icke under gudstjensttid. Detta bör åtminstone vara lika berättigadt, som att muséer, teatrar och andra anstalter hållas öppna på söndagarne.

Den ärade talaren på hallandsbanken förordade emellertid ett märkligt remedium emot detta. Han hänvisade nemligen arbetarne till att i stället sätta in sina besparingar i andra banker. Han upplyste icke om, huruvida de af honom åsyftade bankerna hållas eller, enligt hans tanke, borde hållas öppna på söndagarne,

men jag förmodar, att detta icke var hans mening. Hvad för öfrigt beträffar hans förslag, att arbetarebefolkningen skulle utbyta postsparbanken emot enskilda banker — hvilkas räntesatser vid insättning på deposition väl icke uti all framtid komma att blifva så höga, som de för närvarande äro — så innefattar dock ett förverkligande af denna idé en väsentlig afvikelse från hvad våra lagstiftare tänkt sig med postsparbanken. Jag skulle därför vilja rekommendera den ärade talaren att litet närmare studera de förhandlingar, som föregingo dess inrättande, innan han yttrar sig i dessa frågor.

*Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)*

Herr Wieselgren: Det är alls ingen öfverraskning för mig, att, ehuru diskussionen om det föreliggande betänkandet pågått en god stund, icke något annat yrkande blifvit framställt än yrkande om bifall till utskottets hemställan. Jag ser häri ett tydligt bevis på, att, sedan den allmänna uppmärksamheten blifvit fäst på nödvändigheten af att reagera mot den under senare tid allmänt rådande uppfattningen angående sabbatshvilans betydelse, man funnit tiden vara inne att återgå till våra fäders vida riktigare uppfattning deraf och deras derå beroende sed, hvilken under senare tidens rastlösa ekonomiska utveckling kommit att allt för mycket trängas i skuggan.

Åtskilliga anmärkningar hafva här blifvit framställda mot styrelserna för de administrativa verk, hvilka hafva att reglera vår samfärdsel; men jag ber att få tillägga ännu en. Dessa styrelser äro ej själfstyrande. Det fins en annan styrelse, som står öfver dem, och det är den s. k. allmänheten. Det vore synnerligen lyckligt, om denna frågas behandling i svenska riksdagen kunde väcka allmänhetens uppmärksamhet på det tillbörliga i att litet tänka på, hvad de kräfva af dessa underordnade tjenstemän och betjente. Eftertanken borde dock väckas, då man t. ex. ser ett sådant, hvarje nyårsdag återupprepadt förhållande, som att en mängd af våra posttjenstemän och postvaktbetjente få nära arbeta sig till döds med att utsända och fortskaffa »nyårskort». Ingen människa kan påstå, att dessa papperslappar hafva den ringaste betydelse; men likväl få våra postvaktbetjente springa från tidigt på morgonen till sent på qvällen för att dela ut dessa lappar, med hvilkas framlemnande godt kunde dröjas till midsommar, utan att någon människa på hela Guds gröna jord deraf skulle vållas någon skada. Det är vid sådana tillfällen man lär sig inse, att de skarpaste anklagelserna i förevarande afseende böra riktas mot allmänheten.

Under förhoppning, att denna allmänhet måtte besinna, att kärleken till nästan också här bör vinna någon tillämpning, ber jag att få instämma i de öfriga yrkandena om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

På framställning af herr talmannen beslöts att, som tiden var temligen långt framskriden och det återstående på dagens föredragningslista uppförda ärendet var af stor betydelse, uppskjuta behandlingen deraf till ett kommande sammanträde.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På hemställan af herr talmannen beslöts, att de ärenden, hvilka under dagen bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,6 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*

Tisdagen den 23 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående ändrade vilkor för lån från odlingslånefonden; och
  - 2:o) angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde af förra militiebostället $5\frac{1}{3}$ mantal Billesholmsgård n:o 1 i Malmöhus län.
-

Anmälades och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, angående föreslagen utredning rörande af kronan anslagna ecklesiastika hemman, lägenheter och boställsskogar.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 242, med delgifning af nämnda kammares

beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huru genom lagstadgad bokföring m. m. större trygghet mot oredlighet må kunna vinnas, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 20 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 56—59 äfvensom tredje särskilda utskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 7.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Herr *Nordenfalk* afgaf en motion, n:o 41, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om förbud för utskänkning å lägerplatser af vin och starkare maltdrycker.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Herr *Hasselrot* erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Mina herrar! Jag skall tillåta mig hemställa, att å föredragningslistan för nästa plenum må, bland två gånger bordlagda ärenden, uppföras främst andra särskilda utskottets utlåtande n:o 6, derefter lagutskottets utlåtande n:o 40 och sedan öfriga ärenden i vanlig ordning.

Denna hemställan bifölls.

Vidare beslöts på framställning af herr talmannen, att Första Kammarans tillfälliga utskotts under dagen bordlagda utlåtande n:o 4 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
